Initiative for Moral and Cultural Training Foundation [IMCTF]

Personality Development

(Sanskrit)

IMCTF PATRON

Pujya Swami Dayananda Saraswati
Founder, Arsha Vidya Gurukulam

IMCTF ADVISORY COMMITTEE

Chairperson

Sri. S. Gurumurthy, FCA
Original Thinker, Well-known writer, Corporate Advisor,
Visiting faculty IIT, Bombay, Distinguished Professor, SASTRA University.

Vice Chairpersons

Dr. Selvi Padma Subrahmanyam
Scholar & Artiste

Dr. Sri. T.K. Parthasarathy
Pro-Chancellor, SRMC University,
President, Bharateeya Vidya Bhavan,

Members

Dr. Smt. Y.G.Parthasarathy
Dean, Padma Seshadri Group of Schools

Dr. Sri. Vaidhyasubramaniam
Vice Chancellor, SASTRA University

Dr. Sri. M.D.Srinivas,
Director, Centre for Policy Studies

Sri. Kailashmull Dugar,
President, Sri Jain Medical society

N.C. Sridharan,
Correspondent, R.M.Jain Vidyashram, Thiruvallur

Sri. Gopal Srinivasan
Managing Director, TVS Group

Dr. Smt. Jaya Venugopal
Educationist

Dr. Sri. S.Muthukumaran,
Former Vice Chancellor, Bharati Dasan University

Dr. Sri. A. Kanakaraj,
Founder Chairman, Jaya Group of Educational Institutions

Prof. K.Varadarajan,
Economist, Director, Centre for Civilisation Studies

Sri. Jayadev
General Secretary, Tamilnadu Arya Samaj Educational Society

Sri. P. Haridas
Senior Advocate

IMCTF TRUSTEES

Chairman

Sri. Rajesh Malhotra
Business, Secretary, Punjab Association Group of Schools

Managing Trustee

Smt. R. Rajalakshmi
Business, Trustee, Hindu Spiritual Service Foundation

Secretary

Sri. K. Prabhakar, FCA

Trustees

Dr. Smt. Thangam Meganathan
Chairperson, Rajalakshmi Educational Institutions

Sri. T. Chakravarthy
Secretary, Vivekananda Educational Society, President, Vidya Bharathi

Dr. Sri. Nandakumar R Dave
Sanskrit Scholar & Educationist

Sri. S.Varadarajan
Correspondent & Secretary, Dayananda Anglo Vedic Schools

Smt. Arthi Ganesh
Pro Chancellor, Vels University

Sri. M.Namasivayam
Senior Principal, Maharishi Group of Schools

Sri. S. Viswanathan
Secretary, Sankara Eye Hospital, Pammal

Sri. P. Ganapathy
Business

Initiative for Moral and Cultural Training [IMCTF]

Personality Development

(Sanskrit)

Details

Book Name	:	Personality Development (Sanskrit)
Edition	:	2015
Pages	:	80
Size	:	Demmy 1/8
Published by	:	**Initiative for Moral and Cultural Training Foundation (IMCTF)** *Head Office :* 4th Floor, Ganesh Towers, 152, Luz Church Road, Mylapore, Chennai - 600 004. *Admin Office :* 2nd Floor, "Gargi", New No.6, (Old No.20) Balaiah Avenue, Luz, Mylapore, Chennai - 600 004. Email : imcthq@gmail.com, Website : www.imct.org.in

This book is available on

Website	:	www.imct.org.in
Printed by	:	Enthrall Communications Pvt. Ltd., Chennai - 30

© Copy Rights to IMCTF

Personality Development - Sanskrit

Index

Class 1

1. सुभाषितम्..12
2. संस्कृत कथनम् (Speech)..14
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 17
4. कविता गायनम् (Recite-Poem).....................................17
5. बन्धु नामः (Relations NAMES).......................................17
6. मासाः (Months)..18
7. सप्त वासराः (Days)...18

Class 2

1. सुभाषितम्..19
2. संस्कृत कथनम् (Speech)..20
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 22
4. कविता गायनम् (Recite-Poem).....................................22
5. पुष्पनामः (Flowers Name in Sanskrit)...........................23
6. पक्षी नामः (Birds' names)..24

Class 3

1. सुभाषितम्..25
2. संस्कृत कथनम् (Speech)..27
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 30
4. कविता गायनम् (Recite-Poem).....................................30
5. Animals Names 30
6. Trees Names 31

Class 4

1. सुभाषितम्..32
2. संस्कृत कथनम् (Speech)..34
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 39
4. कविता गायनम् (Recite Poem).......................................39

5. ऋतु (Season)..39
6. नवग्रहाः (9 Planets)..40
7. पन्च भूत (The Five Prime Elements Of Nature)..........40

Class 5

1. सुभाषितम्...41
2. संस्कृत कथनम् (Speech)...43
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 45
4. कविता गायनम् (Recite-Poem) 45

Class 6

1. सुभाषितम्...46
2. राष्ट्रगीतिका: (Patriotic Songs).......................................47
3. संस्कृत कथनम् (Speech)...50
4. कथोपाख्यान (Story Telling) 54
5. कविता गायनम् (Poem Reciting)...................................54

Class 7

1. सुभाषितम्...55
2. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 59
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 59
4. कविता लेखनम् (Poem Writing)......................................59

Class 8

1. सुभाषितम्...60
2. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 63
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 63
4. कविता लेखनम् (Poem Writing)......................................63

Class 9

1. सुभाषितम्...64
2. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 67
3. कथोपाख्यान (Story Telling) 67
4. कविता लेखनम् (Poem Writing)......................................67

Class 10

1. सुभाषितम्..68
2. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 70
3. संस्कृत कथनम् (Speech)..70
4. कथोपाख्यान (Story Telling)..71
5. कविता लेखनम् (Poem Writing)..71

Class 11

1. सुभाषितम्..72
2. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 74
3. कथोपाख्यान (Story Telling)..74
4. कविता लेखनम् (Poem Writing)..74

Class 12

1. सुभाषितम्..75
2. राष्ट्रगीतिका: (Patriotic Songs)..76
3. संस्कृत निबंध: (Essay Writing) 79
4. संस्कृत कथनम् (Speech)..79
5. कविता लेखनम् (Poem Writing)..79
6. कथोपाख्यान (Story Telling)..79

Acknowledgement

Initiative for Moral and Cultural Training Foundation [IMCTF] is grateful to the dedicated team of Trustees, members of Organising Committee and eminent scholars from diverse fields for their totally voluntary work and support for compiling the ten volumes magnum opus from the various ancient texts for competitions and games based on the six themes of the IMCTF, namely --

i. Conserve Forest and Protect Wildlife

ii. Preserve Ecology

iii. Sustain Environment

iv. Inculcate Family and Human Values

v. Foster Women's Honour

vi. Instil Patriotism

In addition, the revised set of the above mentioned six themes' compilation have been completed by the IMCTF.

The west-centric modernity has belittled all the values and virtues in the young minds. IMCTF's endeavour is to retrieve, revive and re-instate these magnificent assets back to Bharat maata's children who can guide the world at cross roads. With this stimuli, various assosciates of IMCTF came forward voluntarily to contributed their might.

In order to promote reverence to the aforesaid six values through competitions, the IMCTF sought the contribution of the Trustees, Organising Committee members,teachersand various eminent scholars to work for building literature base drawn from our ancient literatures and traditional lifestyle.

The volumes totalling to several hundred pages are the output of tireless efforts by the team of scholars, artists and teachers who have toiled hard to study, identify and select relevant materials from hundreds of ancient scriptures and literary works by various saints and seers.

A large corpus of literature on

1. Devotion – i. Tamizh
   ii. Hindi
   iii. Sanskrit

2. Personality Development – i. Tamizh

ii. Hindi

iii. Sanskrit

iv. English

3. Arts and Crafts - English

4. Culture and Fine arts - Tamizh and English

5. Traditional Games [Indian Native Games] – English and Tamil

has been compiled for the use of students in the competitions to be conducted for lakhs of students.

We thank Sri. L. S. Muralidharan (Samskrita Bharati), Sri. Ganapathy. B (Sanskrit Collage), Bala Subramanian(Sanskrit Collage) for their support.

We express our gratitude to the teachers and the educational institutions who deputed them

for helping and accomplishing this herculean task.

1. Smt. G.Santhi, DAV school, Adambakkam

2. Smt. I.N.Umadevi, Smt. Kasturba Nimchand Shah P.Muthyalu Chetty Vivekananda Vidyalaya Junior College, Perambur

3. Smt.J.Lakshmy, Sri Ram Dayal Khemka Vivekananda Vidyalaya Junior College, Thiruvottiyur

4. Sri.Sivasankar, Maharishi vidya Mandir, Chetpet

5. Sri.Vinod Kumar Pandey, Smt. Narbada Devi J. Agarwal Vivekananda Vidyalaya Junior College, Vyasarpadi

6. Sri.K.Raja Vannamalai, Amritha Vidyalaya, Nesapakkam

7. Smt.N.Krishnakumari, Smt. Narbada Devi J. Agarwal Vivekananda Vidyalaya Junior College, VyasarpadiWe express our happiness for the persistent assistance received from the following volunteers working at Gargi, the office of IMCTF.

1. Mrs. Lakshmi Harish

We appreciate the innovative inputs by the designers Mr. Prem kumar and Sri. Sivakumar.

Thematic Personality development

There is a misconception that manners and character are identical. Manners are external behavioural norms. But Character is internalised virtue. Westernisation obliterated the distinction between the two and emphasised the external which masked the internal — with the result the acceptable externals concealed the unacceptable internals. The external appearance became so dominant that it was perverted as the manifestation of the internalised virtues. There is a world of difference between the two

Manners defines how person should dress, move, eat, walk, and talk and behave externally, It is defined by external behaviour of a person — dress manners, table manners, taking manners etc. The difference between character and manner is as wide as the difference between the external appearance of a persons body or body language and the evolved mind within. The difference is as much between a good person and a person who appears a good person.

Many great saints, seers, siddha purushas and other evolved souls will externally look odd and even abnormal. Their externals — dress, movements, eating, walking or talking may not be acceptable to thew well-mannered people. But no one can deny that they are tall men and taller than those who have very loveable manners. On the contrary many well mannered look so attractive that many would tend to accept them and even follow their manners. But externals do not depict the internal character of a person. While manners depends on appearance, character depends on values. Samskarams [mental training] alone will ingrain and implant values in a person. It is a process — long and continuous. There is no short cut to it like learning of dressing or table manners. This is not to say that manners or externals are unnecessary. But they are not adequate. One should not stop with acquiring good manners without building value systems. Manners without built in values [character building] is only theatrical. That is why imparting samskarams [moral and cultural training] is needed so that there is no gap between a person's acceptable behaviour externally and internalised values.

But unfortunately by mixing up the two — and mistaking the external appearance for the internal evolution — there huge confusion particularly in the field of education where character building is very essential. Character or value building is actually the personality development which makes a student a good son or daughter, good brother and father, good sister and mother, good friend and neighbour. The pressure to build good manners to make the students behave acceptably outside is so overemphasised, that the real value building has taken back seat in the shaping of a student in the architecture and ecology of today's educational institutions. Good external behaviour is replacing good internal character. This is not a good development. When a student evolves internally, his external manners also become acceptable. But the vice versa is not true as the value building needs good samskarams but the acquiring manners is comparatively easy as even peer pressure is adequate to build manners. This overemphasis on manners has underemphasised value building and moulding character - which is the very essence of personality development.

For imparting and inculcating values in students which makes them transcend as just individuals but as emotionally and sentimentally part of the larger humanity and even the infinite idea of creation the IMCTF has, after extensive study and research, designed six themes or value systems. The themes or values are imparted and implanted by samskarams by use of symbols. For example, the value of forest conservation is imparted through the samskaram of Reverence for plants and wild animals through worship of trees [Vriksha Vandanam] and snakes [Naga Vandanam] by using the trees as symbol of forests and snakes as symbols of wild animals. The six themes, samskarams and symbols are:

S. No.	Theme	Samskaram	Symbols
1	Conserve Forest and Protect Wild life	Reverence for Plants & Wild Animals	Vruksha Vandanam Naaga Vandanam
2	Preserve Ecology	Reverence for all Plant Kingdom and Animal Kingdom	Go Vandanam Gaja Vandanam Tulasi Vandanam
3	Sustain Environment	Reverence for Mother Earth, Rivers and Nature	Bhoomi Vandanam Ganga Vandanam
4	Inculcate Family & Human Values	Reverence for Parents, Teachers and Elders	Maathru-Pitru Vandanam Aacharya Vandanam Aditi Vandanam
5	Foster Women's Honour	Reverence for Girl Children and Motherhood	Kanya Vandanam Suvaasini Vandanam
6	Instill Patriotism	Reverence for Nation and National War Heroes	Bhaarat Maata Vandanam Param Veer Vandanam

These six values are contemporary need, in fact a compulsion. But to develop these values the mind has to melt and evolve. It cannot be acquired by reading books or listening to lectures. Samskarams or mental training which melts the mind is needed to ingrain these values. Mere intellectual appreciation will not penetrate the deeper consciousness, subconscious, of a person which is necessary to influence and shape one's conduct and lifestyle. For that a deeply penetrating training is needed. This is called as samskarams in our traditions.

How this deep consciousness is created? If a person worships tree as divine through the samskarams and symbolism of tree, he subconsciously realises and establishes emotional like and relation with the tree and the forest and makes one see the tree as part of one's own life.

Destroying a tree becomes a huge sin in his mind. This puts a restraint on human propensities to see trees and forests as just resources for consumption and conserves forests and wild life which laws are unable

to do. This makes a person intensely feel that growing trees is a sacred puny and destroying a tree is a grave sin. At that level of consciousness, one ceases to see trees as just trees but as divinity in tree form.

Likewise, whether it is cow or Tulasi, snake or elephant, ganga or bhumi, father mother teacher or any elder, kanya girls or women who have attained motherhood, it is mother land or those who have laid down their lives for the mother land, revering and worshipping them

all ingrains the values each of them symbolises.

All these traditional values are imperatives for the contemporary world. It connects the modern world with the traditions of the Indian society — while in rest of the world of today there is huge conflict between tradition and modernity. Here tradition and modernity converge. But modern thoughts cannot promote these traditional values. Modern models of communication cannot penetrate the deeper consciousness of a person. These values are embedded in our ancient literature and in our way and style of life which shows the way to navigate through the conflict between modernity and tradition in our country. This volume comprises the pearls of emotional, sentimental and intellectual wisdom contained in multifarious sacred texts of India, particularly Tamizh Nadu. This has been compiled from

the texts listed here:

1) Bhagavad Puranam
2) Srimad Bhagavad-Gita
3) Abhijnanasakuntalam- Kalidasa
4) Shukra Niti
5) Chanakya Neeti
6) Hitopadesha
7) Vidur Neeti
8) Naishadheeyacharitham
9) Valmiki Ramayana

This compilation will enable the students to acquire the value systems by practising the samskarams which are explained and celebrated in the literature compiled here. There is no doubt for the sincere seeker who wants to acquire higher wisdom and character this volume will be an escalator.

S. Gurumurthy
Chairman, Advisory Committee

Class - I

सुभाषितम्

1. काकः कृष्णः **प्रातः स्मरणम्**

काकः कृष्णः पिकः कृष्णः को भेदः पिककाकयोः |
वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः ||

भावार्थः कोयल भी काले रंग की होती है और कौवा भी काले रंग का ही होता है फिर दोनों में क्या भेद (अन्तर) है? वसन्त ऋतु के आगमन होते ही पता चल जाता है कि कोयल कोयल होती है और कौवा कौवा होता है।

How to differentiate between a crow and a cuckoo - both are black-? Just wait for the spring and you will know who is who.

2. हितोपदेश चातुर्य सूत्र

अतिथिर्यस्य भग्नाशो गृहात्प्रतिनिवर्तते।
स तस्मै दुष्कृतं दत्वा पुण्यमादाय गच्छति

भावार्थः जब किसी का अतिथि उसके घर से निराश होकर चला जाता है तब वह उस यजमान को अपने पाप देकर व उसका पुण्य स्वयं ले जाता है

3. अभिवादन शीलस्य **मनुस्मृतिः**

अभिवादन शीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः |
चत्वारि तस्य वर्धन्तॆ आयुर्विद्या यशॊ बलम् ||

भावार्थः नित्य वृध्दों की सेवा करने वालों तथा उनका अभिवादन करनेवालों की आयु, विद्या, यश और बल ये चार चीजें सदैव बढ़ती हैं और जिस व्यक्ति में इन चार चीजों की वृध्दि होगी उनके स्वस्थ रहने में कोई संदेह नहीं। अपने माता पिता , गुरुजन, को नित्य नमस्कार करने वाले, सेवा करने वाले व्यक्तियों के चार गुण सदैव बढ़ते रहते है |

One who has the habit to honor adults by welcoming them will quadruple their age, knowledge, fame and power. (literally. his age, knowledge, fame and power are increased fourfold)

4. मातापित्रो र्गुरौ मित्रे

मातापित्रो र्गुरौ र्गुरौ मित्रे विनीते चोपकारिणि ।
दीनानाथ विशिष्टेषु दत्तं तत्सफलं भवेत् ॥

भावार्थः माता-पिता को, गुरु को, मित्र को, संस्कारी लोगों को, उपकार करनेवालो को और खासकर दीन-अनाथ को (या ईश्वर को) जो दिया जाता है, वह सफल होता है ।

5. गुरु शुश्रूषा

यथा खनन् खनित्रेण नरो वार्यधिगच्छति
तथा गुरुगतं विद्यां शुश्रूषुरधिगच्छति

भावार्थः भूमिमे पहार से गड्डा करनेवाले को जिस तरह पानी मिलता है, उसी तरह गुरु की सेवा करनेवालेको विद्या प्राप्त होती है।

Just as a person gets water after digging earth with a spade, so also a student who serves his guru gets knowledge.

6. नास्ति विद्यासमो

नास्ति विद्यासमो बन्धुर्नास्ति विद्यासमः सुहृत् ।
नास्ति विद्यासमं वित्तं नास्ति विद्यासमं सुखम् ॥

भावार्थः विद्या जैसा बंधु नहि, विद्या जैसा मित्र नहि, (और) विद्या जैसा अन्य कोई धन या सुख नहि ।

There is no relative equivalent to knowledge, no friend like knowledge, no wealth like knowledge and no wealth and no happiness comparable to knowledge.

संस्कृत कथनम् (Speech)

1. रक्षाबन्धनम्

रक्षाबन्धनं श्रावणमासस्य शुक्लपूर्णिमायाम् आचर्यते । भ्रातृभगिन्योः पवित्रसम्बन्धस्य सम्मानाय एतत् पर्व भारतीयाः आचरन्ति । निर्बलतन्तुना बद्धः भ्रातृभगिन्योः सबलसम्बन्धः भारतीयसंस्कृतेः गहनतायाः प्रतीकः । मानवसभ्यतायां विकसिताः सर्वाः संस्कृतयः प्रार्थनायाः माहात्म्यं भूरिशः उपस्थापयन्ति । आदिभारतीयसंस्कृतेः विचारानुगुणं भ्रातुः रक्षायै भगिन्या ईश्वराय कृता प्रार्थना एव रक्षाबन्धनम् ।भगिनी ईश्वराय प्रार्थनां करोति यत्, "हे ईश्वर ! मम भ्रातुः रक्षणं करोतु" इति । एतां प्रार्थनां कुर्वती भगिनी भ्रातुः हस्ते रक्षासूत्रबन्धनं करोति । भगिन्याः हृदि स्वं प्रति निःस्वार्थं प्रेम दृष्ट्वा भ्राता भगिन्यै वचनं ददाति यत्, "अहं तव रक्षां करिष्ये" इति । ततः उभौ परस्परं मधुरं भोजयतः । भगिन्या ईश्वराय स्वरक्षणस्य या प्रार्थना कृता, तस्याः प्रार्थनायाः कृते भगिनीं प्रति कृतज्ञतां प्रकटयितुं भ्राता भगिन्यै उपहारम् अपि यच्छति । भ्रातृ भगिन्योः सम्बन्धस्य एतत् आदानप्रदानम् अमूल्यं वर्तते ।

Reference: http://blog.practicalsanskrit.com/2009/06/saraswati-namastubhyam.html

2. विद्या

भारतीयसङ्कल्पानुसारं विद्याविनयसम्पत्तिः विनयाधानम् इत्यादिप्रयोगः एव साधु । यतः विद्या ददाति विनयम् इति खलु प्रसिध्दम् । प्रामाणिकग्रन्थेषु विद्याभ्यासः इति पदप्रयोगः अपि न दृश्यते विद्याविनयसम्पन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि इत्येवं भगवद्गीतायां प्रयोगः अनेन प्रयोगेण अस्य लक्ष्यमपि अवगच्छति । विनयनमेव विद्यया प्राप्तव्यम् । अपरया भाषया वदामः चेत् स्वभावसंस्करणमेव शिक्षणम् इति भावः । श्रीमद्विवेकानन्दस्वामिपादादयः स्वभावसंस्करणमेव शिक्षणमिति स्पष्टीकुर्वन्ति च । अत एव कथयामः विद्याविहीनः पशुः इति ॥

विनयः गुणसंस्कारः चेत् तदर्थं सर्वसमर्पणम् एव मार्गः । गुरुसमर्पणं, गुरुशुश्रूषा, योगाभ्यासः, अध्यात्मशास्त्रपठनम्, ब्रह्मचर्यम्, श्रवण-मनन निदिध्यासनादयः च इच्छाशक्तेः ज्ञानशक्तेः क्रियाशक्तेः च वर्धनम् कारयन्ति । तत् पुरुषार्थसाधनाय समर्थः मार्गः भवति च ।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2015/01/sanskrit-essay-on-knowledge-vidya.html

3. माता

यथा महिलया शिशु जन्यते, पालनं लालनम् क्रीयते, तां महिलां माता इति मन्यते | माता सदृश: पुल्लिङ्ग प्रतिवस्तु पिता | संस्कृतभाषायां जननि, जन्यत्रि, अम्बा, सवित्री, अम्बिका, प्रसू, जनी, अल्ला, अक्का, अत्ता इत्यादिनि अनेकानि पदानि मातृ शब्दस्य कृते पर्यायशब्दरूपेण उपयुज्यते |

शिशो: पालन विषये पित्रे तथा इतर बन्धुजनेभ्य: अपि दायित्वं अस्ति एव परन्तु अम्बायै ज्येष्ठांशम् विद्यते | माता इति पदम् स्पष्टीकर्तुं सुलभकार्यं नास्ति | न केवलं मानवा: इतरेषु पशुषु अपि मातृत्वं सुस्पष्टं विद्यते | यथा शिशो: जीवनं अम्बया विना कठिनम् भवति तथा एव मृगाणां पक्षिणाम् अपि अम्बया विना जीवनं बहु कष्टं भवति |

भारत देशे स्वमातरं अपेक्षया तरव:, नद्य:, जन्मभूमि:, भाषा: इत्यादय: अपि मातृवत् पूजनीया: इति मन्यते | प्रथमतया श्रीमद्रामायण महाकाव्ये "जननि जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसि" इति श्लोक: वर्तते | तादृशा: श्लोका: विविधेषु प्राचीनेषु ग्रन्थेषु अपि वर्तन्ते |

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2012/06/sanskrit-essay-on-mother.html

4. गुरुदक्षिणा

गुरु: सकलशास्त्रान् लोकव्यवहारान् च शिक्षयति। सत्पथं साधुव्यवहारं च बोधयति। एवं इहपरजीविकार्थं ज्ञानप्रदात्रे सर्वैरपि कृतज्ञतानिवेदनरूपेण यदर्प्यते तदेव गुरुदक्षिणा इत्यभिधीयते। शास्त्रेष्वपि समित्पाणि: गुरुमभिगच्छेदिति नियम:। तत्रेदं तात्पर्यं वक्तेन तु कदाचित् रिक्तहस्त: गुरुं सेवेत ट्ट इति।

पूर्वं गुरुकुलवासं कृत्वा गुरुं संसेव्य अध्ययनस्यान्ते गुरुणाज्ञप्तं यत्किमपि गुरुदक्षिणात्वेन अर्पयन्ति स्म शिष्या:।

विदितमेव सर्वैः : यद् श्रीकृष्णोऽपि सान्दीपन्याश्रमस्थो चतु:षष्ट्याहोभि: सर्वाणि शास्त्राण्यधीत्य गुरुदक्षिणामर्पयितुकाम: गुरुं छन्दयामास। पञ्चजनासुरेण हतं गुरुपुत्रं यमसदनात् पुनरुज्जीव्य गुरुदक्षिणया च अर्पयामास।

सुप्रसिद्धं हि एकलव्यस्य अङ्गुष्ठार्पणम्। पाण्डवाश्च विद्यापारङ्गता: द्रुपदं जित्वा निबध्य द्रोणाचार्यसंमुखमुपस्थाप्य गुरुनिष्क्रयं पूरयामासु:।

एवं पूर्वैः दर्शितपथौ स्वल्पमपि यद् वयं अनुसरामः तद्बहु। अवश्यमस्माभिः गुरवः आदरणीयाः इति पुनः पुनः अनुसन्धानं कर्तव्यम्। यथा अब्दल् कलाममहाभागैः स्वीयाभिवृद्धिः गुरवे अर्पयामासे तथा अस्माभिरपि अभिवृद्धौ गुरवः स्मरणीयाः आदरणीयाश्च।

5. गुरु-शिष्य

अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया।

चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः॥

कः गुरुः ? इति विविदिषुभिः श्रीमद्भिः आदिशंकरभगवत्पादैः स्वीय प्रश्नोत्तर-

रत्नमालिकायामेवमुक्तम् - अधिगततत्वः शिष्यहितायोद्यतः सततमिति। अतः एव अस्माकं सम्प्रदाये माता पिता गुरुः देवो इति मातुः अग्रिमस्थानम्। सा खलु जातस्य जन्तोः प्रथमगुरुः। सा सततं शिशुहिताय यतते हिताहितं च बोधयति शिशवे। पिता च संस्कारादि क्रियां निर्वर्त्य स्वात्मजान् सावित्रीमुपदिश्य सद्गुरोरन्तिकं प्रापयन् गुरुरित्यभिधीयते। यः परापरज्ञानबोधकः सः गुरुः। विद्यातुराश्च ज्ञानापेक्षिणश्च गुरुं संसेव्य विद्यां अधिगच्छन्ति।

शास्यते गुरुणा इति शिष्यः। अयं च संबन्धः अविनाभावसंबन्धः परस्परापेक्षी च। गुरुभक्त्या अज्ञोऽपि मूढोऽपि ज्ञानी उत सुधीः भवितुमर्हति। सुप्रथितमेव समेषां तोटकाचार्यवृत्तान्तः। यः अन्यसतीर्थैः मन्दधीः इति उपहसितोऽपि गुरुवर्याणां शङ्करभगवत्पादानां चरणकमलसेवापरः गुरुकृपया अतिनिकषे तोटकवृत्ते गुरुमहिम्नस्तोत्रमरचयत्। तत् च श्लोकं तोटकाष्टकमिति प्रथितम्। अपि च गुरुभक्तिद्योतकत्वात् शिष्यस्यापि तोटकस्यनाम्नि सुख्यातम्।

अस्मिन् लोके न कोऽपि कस्मादपि पराजयमिच्छति। अपूर्वोऽयं गुरुशिष्यसंबन्धः यमाधिकृत्य सूक्तिरस्ति यत् शिष्यादिच्छेत् पराजयमिति। एवं शिष्यस्य अभिवृद्धौ गुरोरभिवृद्धिः कीर्तिश्च वर्धते।

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

बन्धु नामः (Relations names)

1. मातृ - Mother
2. पितृ - Father
3. मातामहः - Maternal Grandfather
4. पितामहः - Paternal Grandfather
5. मातामही - Maternal Grandmother
6. पितामही - Paternal Grandmother
7. पतिः - Husband
8. पत्नी - Wife
9. पुत्री - Daughter
10. पुत्रः - Son
11. ज्येष्ठभ्राता - Elder Brother अग्रजः / पूर्वजः
12. कनिष्ठभ्राता - Younger Brother अनुजः
13. ज्येष्ठभगिनी - Elder Sister पूर्वजा
14. कनिष्ठभगिनी - Younger Sister अनुजा
15. मातुलः - Maternal Uncle
16. पितृव्यः - Paternal Uncle
17. मातुलानी - Wife of Maternal Uncle
18. पितृव्या - Wife of Paternal Uncle
19. श्वशुरः - Father-in-Law
20. श्वश्रूः - Mother-in-Law
21. श्यालः - Wife's Brother
22. श्याली - Wife's Sister
23. ज्येष्ठभ्राता - Husband's Brother (Elder)

24. देवरः - Husband's Brother (Younger)
25. ननान्दा - Husband's Sister
26. पौत्रः - Grandson
27. पौत्री - Granddaughter
28. दौहित्रः - Daughter's Son
29. दौहित्री - Daughter's Daughter
30. सखा - Friend

मासाः (Months)

1. चैत्र: - January
2. वैषाकः - February
3. ज्येष्टः - March
4. आशाढः - April
5. श्रावण: - May
6. भाद्रपद: - June
7. अश्विनः - July
8. कार्तिक: - August
9. मार्गशीर्ष: - September
10. पौष: - October
11. माघ: - November
12. फाल्गुनः - December

सप्त वासराः (Days)

1. रविवार: / भानुवासरः - Sunday
2. सोमवार: / इन्दुवासरः - Monday
3. मङ्गलवार: / भौमवासरः - Tuesday
4. बुधवार: / सौम्यवासरः - Wednesday
5. गुरुवासरः / बृहस्पतिवासरः - Thursday
6. शुक्रवार: / शुक्रवासरः - Friday
7. शनिवार: / शनिवासरः / स्थिरवासरः - Saturday

Class - II

1. क्रोधो वैवस्वतो : शुक्रनीति

क्रोधो वैवस्वतो राजा तृष्णा वैतरणी नदी |

विद्या कामदुघा धेनु: सन्तोषो नन्दनं वनम् ||

भावार्थः क्रोध यमराज के समान है और तृष्णा नरक की वैतरणी नदी के समान। विद्या सभी इच्छाओं को पूरी करने वाली कामधेनु है और संतोष स्वर्ग का नंदन व

Anger is the King of Death (Yama), greed (desire) is the river VaitaraNI (in the Hell). (However) Knowledge is (like) the cow which fulfills all wishes (Kamdhenu), (and) bliss is the paradise.

Reference :https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

2. यथा हि गोसहस्रेषु

यथा हि गोसहस्रेषु वत्सो विन्दति मातरम् |

तथा पूर्वकृतं कर्म कर्तारम् अनुविन्दति ||

Just like a calf locating its mother in a herd of thousands of cows, the 'Karma' done by a person in his previous birth follow him in his present birth.

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. एकवर्णं यथा महाभारत

एकवर्णं यथा दुग्धं भिन्नवर्णेषु धेनुषु |

तथैव धर्मवैचित्र्यं तजल्त्मेकं परं स्मृतम् ||

भावार्थः जिस प्रकार अनेक रंगों की गायें एक रंग का ही (श्वेत) दूध देती हैं, उसी प्रकार विभिन्न धर्मों में एकही परम तत्त्व का उपदेश दिया गया है॥

The cows of different colours produce milk of one colour, in the same way, the principle taught by different religions is one.

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. अणुभ्यश्च महद्भ्यश्च

अणुभ्यश्च महद्भ्यश्च शास्त्रेभ्य: कुशलो नर: |

सर्वत: सारमाददद्यात् पुष्पेभ्य इव षट्पद: ||

भावार्थः भवरा जैसे छोटे बडे सभी फूलोमेसे केवल मधु इकठां करता है उसी तरह चतुर मनुष्यने शास्त्रोमेसे केवल उनका सार लेना चाहिए.

A wise person should gather only important parts (gist) of knowledge from all 'shaastras' (because they are many and it is impractical to learn everything in depth) - juts as a bee gathers (only) honey from all types of flowers (and does not collect flowers).

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. यथा काष्ठं च महाभारत

यथा काष्ठं च काष्ठं च समेयातां महोदधौ |

समेत्य च व्यपेयातां तद्वद् भूतसमागम: ||

Just as two pieces of wood come together in the great ocean (by the stroke of a wave) and after coming together separate, so does the association of living beings.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

संस्कृत कथनम् (Speech)

1. **पुष्पाणि**

पुष्पाणि अथवा कुसुमानि वृक्षाणां लतानां वा सन्तानसंवर्धकानां बीजानाम् निर्माणस्य मूलानि भवन्ति । लोके कुसुमानि सर्वजनप्रियाणि तेषां क्वचित् सौन्दर्येण क्वचित् सुगन्धेन क्वचित् उभयाभ्यां च । पुष्पाणि सस्यानां बीजोत्पादनस्य प्रक्रियायाः

परागस्पर्शः गर्भीकरणस्य मूलस्थानं भवन्ति।पुष्पाणि सुन्दराणि इति जनैः मन्यन्ते। तेषां सुगन्धं जनानां चित्तम् आह्लादयति। अतः एव ते उपवनेषु पुष्पाणि निरोपयन्ति। ललनाः पुष्पाणि स्वकेशेषु धारयन्ति। भक्ताः देवेभ्यः पुष्पाणि अर्पयन्ति। जनाः पुष्पाणि पुष्पधानीषु स्थापयित्वा स्वगृहाणि भूषयन्ति।पुष्पाणि सपुष्पकाणां पुनरुत्पादनसाधनानि सन्ति।हरितदलानि -मुकुलं रक्षन्ति।पुङ्केसरः- रेणुं रचयति।

पुष्पेषु चत्वारि खण्डानि सन्ति।हरितदलानि मुकुलम् रक्षन्ति।रञ्जितदलानि षट्पदान् आकर्षन्ति।पुङ्केसरः रेणुं रचयति।गर्भकेसरः अस्मिन् एव बीजानि वर्धन्ते।

भ्रमरः, जलम् अथवा वायुः रेणुं पुङ्केसरात् गर्भकेसरं चालयन्ति। जनाः कानिचन पुष्पाणि खादन्ति। केसरः उपस्करः वर्तते। पुष्पेभ्यः मधु लभ्यते। शुष्कपुष्पैः चायपानं कर्तुं शक्यते।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/2015/07/sanskrit-essay-on-flower.html

2. गौः

भारतीयानां श्रद्धाबिन्दुषु गौ: एकं महत्त्वपूर्णं स्थानम् अलङ्करोति । भारतीया: गा: मातृत्वेन पश्यन्ति, पालयन्ति च । न केवलं दुग्धदातृत्वेन गवां मातृत्वम् । बहुविधदिव्यगुणानां निलय: भवति गौ: । गवि गव्ये च दिव्यत्वम् अस्ति । तादृशगाव: दुग्धदानयन्त्राणि नैव । ता: राष्ट्रसौभाग्यदायिन्य: । परोपकारगुणेन गोतुल्यजन्तु: नान्य: अस्ति भूतले ।

Reference:
http://sanskritessays.blogspot.in/2015/01/sanskrit-essay-on-cow.html

3. शुकः

कश्चन पक्षी अस्ति । सामान्यतः उष्णवलयेषु उपलभ्यते । शुकः सिट्टसिफोर्म्स् वर्गे अन्तर्भूतः एकः पक्षी | शुकेषु सामान्यतया ३५० विधाः जातयः सन्ति । एते सामान्यतया उष्णवलयप्रदेशे भवन्ति । शुकानां कुटुम्बस्य भागद्वयं कृतम् अस्ति । सिट्टिसीडे (नैजशुकः) तथा ककाटुय्डे इति कुटुम्बद्वयम् अस्ति । समग्रे उष्णवलये तथा दक्षिण- समशीतोष्णवलये अपि शुकाः दृश्यन्ते ।शुकाः शक्तियुक्तवक्रचञ्चूमन्तः भवन्ति ।, साक्षात् स्तिथिः, बलयुतौ पादौ च भवतः । अधिकतया शुकाः हरिताः भवन्ति ।

कतिचन वंशीयाः इतरैः प्रकाशमानवर्णैः युक्ताःसन्ति चेत् अन्ये केचन मिश्रवर्णीयाः भवन्ति ।शिरसः उपरि पिच्छानां किरीटं भवति । अधिकतया शुकाः आजीवनम् एकेन एव उत्सङ्गिना सह जीवन्ति।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2015/01/sanskrit-essay-on-parrot.html

4. गजः

मृगजातौ गजः बृहदाकारः बलशाली च महान् जन्तुः । अस्य नेत्रे विना सर्वाणि अङ्गानि अतीव स्थूलानि । अस्य पादाः स्तम्भाः इव अतीव स्थूलाः । कर्णौ शूर्पे इव अति विशालौ । नेत्रे तु लघ्वाकारकौ । तथापि सः सूक्ष्माण्यपि वस्तूनि द्रष्टुं शक्नोति | करी शाकाहारी । गजस्य शरीरं विशालं, धूसरवर्णञ्च । सहजसाधुरयं गम्भीरस्वभावः । गमनं तु प्रायः मन्दं भवति । गजस्य रवः घीङ्कारः इत्युच्यते । सामूहिकस्वेच्छाजीवनं, दीर्घकालपर्यन्तं स्नानकरणञ्च गजानाम् अभीष्टम् । यः हस्तिनं चालयति सः हस्तिपकः इति कथ्यते । राजानः गजान् आरुह्य विहरन्ति स्म । मृगयार्थम् अपि गच्छन्ति स्म । युद्धेषु गजसेनायाः प्राधान्यम् आसीत् । गजानां दन्तैः विविधानि पेटिकादीनि वस्तूनि कुर्वन्ति ।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/2015/01/sanskrit-essay-on-elephant.html

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

पुष्पनामः (Flowers Name in Sanskrit)

1.	कृष्ण कमलं	-	Blue water lily
2.	जप पुष्पं	-	China Rose
3.	सूर्यकान्ति	-	Sunflower
4.	मृणालिनी	-	Lotus
5.	कुमुदं	-	Water Lily
6.	कुवलय	-	Blue water lily
7.	जवा	-	Rose
8.	कुन्दः	-	Jasmine
9.	कर्णोरः	-	Oleander:
10.	श्रीखण्डम्	-	Sandal
11.	चम्पकम्	-	champak
12.	कैतकम्	-	Pandanus odoratissimus
13.	डहे	-	Buttercups
14.	कामलता	-	Cypress Vine
15.	दालियापुष्प	-	Dahlia
16.	मूर्वा	-	Elephant Creeper
17.	अमबि पुष्पम्	-	Globe Amaranth
18.	चंपकः	-	Golden Champa
19.	सूर्यकान्ति	-	Sunflower
20.	कंदकुसुम	-	Tulips

पक्षी नामः (Birds' names)

1. कोकिलः, पिकः - cuckoo
2. कपोतः - pigeon
3. उलूकः - owl
4. कुक्कुटः - hen
5. चटकः - sparrow
6. गृध्र - vulture, kite
7. शुकः - parrot
8. काकः - crow
9. वकः - stork
10. हंसः - swan
11. उष्ट्रकुक्कुटः - Ostrich
12. कपोतः - Dove
13. मयूरः - Peacock
14. वर्तकः - Quail
15. मराल - Duck
16. श्येन - Eagle
17. सारस - Crane
18. सारिका - Myna

Class - III

सुभाषितम्

1. पिबन्ति नद्य:

पिबन्ति नद्य: स्वयम् एव न अम्ब: स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षा: ।

न अदन्ति सस्यं खलु वारिवाहा परोपकाराय सतां विभूतय: ॥

The rivers don't drink their own water. The trees don't eat their own fruits. The clouds don't eat the crops to which they give the water. The wealth of the good people ('sajjan') is really only for helping the others. (They themselves don't consume what they produce!)

Reference:
https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

2. च्छायामन्यस्य

च्छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलान्यपि परार्थाय वृक्षा: सत्पुरूषा: इव ॥

The trees make shade for others, themselves standing in Sun. (Their) fruits are also for others. (Hence) the trees are like 'satpurush' (gentlemen).

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. मा वनं छिन्धि महाभारत

मा वनं छिन्धि सव्याघ्रं मा व्याघ्रा: नीनशन् वनात् ।
वनं हि रक्ष्यते व्याघ्रौ: व्याघ्रान् रक्षति काननम् ॥

Don't destroy the forest where tigers are living. Tigers should not get extinguished from the forests. Forest is protected by the tiger (People don't cut trees in the forest for fear of tiger) and by providing the place to hide, forest too protects the tiger!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. अरौ अपि हितोपदेश

अरौ अपि उचितं कार्यमातिथ्यं गृहमागते ।
छेत्तुः पार्श्वगतां पाश्र्वगतां छायां न उपसंहरते दु्रमः ।।

Do treat even the enemy who has come to your house as a guest. Look how a tree does not take away it's shadow over the person who has come to cut it!!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. मूलं भुजंगैः शिखरं

मूलं भुजंगैः शिखरं विहंगैः ज्ञन्ब्स्प;
ज्ञन्ब्स्प; शाखां प्लवंगैः कुसुमानि भृंगैः ।

आश्चर्यमेतत् खलुचन्दनस्य ज्ञन्ब्स्प;
ज्ञन्ब्स्प; परोपकाराय सतां विभूतयः ।।

Roots of the sandalwood tree form a shelter for the snakes, on it's top birds take rest, on it's branches monkeys are playing and one can find bee's on it's flowers. Really, the ultimate aim of the good ('sajjan') people is to offer helping hands to others ('paropkAr')!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

6. नाभिषेको

नाभिषेको न संस्कार: सिंहस्य क्रियते मृगैः |

विक्रमार्जितराज्यस्य स्वयमेव मृगेंद्रता ||

भावार्थः: वन्य जीव शेर का राज्याभिषेक (पवित्र जल छिड़काव) तथा कतिपय कर्मकांड के संचालन के माध्यम से ताजपोशी नहीं करते किन्तु वह अपने कौशल से ही कार्यभार और राजत्व को सहजता व सरलता से धारण कर लेता है

Animals do not coronate a lion through sprinkling holy water on him and conducting certain rituals. He assumes kingship (effortlessly) through his own prowess.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

संस्कृत कथनम् (Speech)

1. पशवः

पशवः जीविनः वर्तन्ते। ते स्वभोजनं रचयितुं न शक्नुवन्ति। अतः ते अन्यान् पशून् पादपान् अथवा गोलासान् भक्षयन्ति। केचन पीठमर्दाः(नायकस्य साहय्यका:) अपि सन्ति। अस्मिन् जगति अनेकाः पशुजातयः सन्ति। केचन पशवः विशालाः केचन लघवः सन्ति। केचन पशवः जलवासिनः सन्ति। केचन पशवः उड्डयनॆ समर्था:।

शाकभक्षकाः पादपान् खादन्ति। मांसभक्षकाः अन्यान् पशून् भक्षयन्ति। उभयभक्षकाः पशून् पादपान् च खादन्ति।

केचन पशवः सङ्गे वसन्ति। अन्ये पशवः एकचारिणः सन्ति। भ्रमराः करण्डे वसन्ति। तेषां नेत्री भ्रमर-राज्ञी इति कथ्यते।

लोकेऽस्मिन् विविधाः पशवः सन्ति। तान् यथावर्गं रचयितुम् शक्नुमः। तेषु द्वौ प्रमुखौ वर्गौ स्तः अस्थिमन्तः अनस्थिमन्तः च। कर्कटाः वृश्चिकाः प्रवालाः कीटाः षट्पदाः शम्बूकाः च अनस्थिमन्तः सन्ति। अस्थिमत्सु पञ्चवर्गाः सन्ति। ते मत्स्याः मण्डूकादयः सर्पादयः पक्षिणः कशिनः च।

Reference http://sanskritessays.blogspot.in/2012/01/sanskrit-essay-on-animals.html

2. मयूरः

मयूरः सर्वेषु पक्षिषु सुन्दरतमः अस्ति । तस्य मनोहरः बर्हः भवति । अतः एव अस्य बर्ही इति नाम । मयूरीणां तु बर्हः नास्ति । प्रायशः अयम् अरण्ये निवसति । मयूराः वर्षाकाले एव अधिकं कूजन्ति । कण्ठरवस्य अस्य स्वरस्य 'केका' इति संज्ञा अस्ति । मयूराः मेघगर्जनं श्रुत्वा सन्तोषेण नृत्यन्ति । मयूरस्य केकी, भुजङ्गभुक्, शिखी, नीलकण्ठः इत्यादीनि नामानि सन्ति । मयूरस्य पुच्छं दीर्घं भवति । पुच्छी पिञ्छाः भवन्ति बहवः । प्रतिपिञ्छम् 'चन्द्रक'नामकं नेत्राकारकम् अर्धचन्द्राकारकं वा चिह्नं भवति । यदा सः पुच्छं प्रसारयति तदा सहस्त्रनेत्रयुक्तताभ्रमः जायते ।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/2012/01/blog-post_3574.html

3. व्याघ्रः

प्राणिसाम्राज्ये सस्तनीवर्गे अन्तर्भूतः 'फेलिडे'कुटुम्बः एव मार्जालकुटुम्बः । सिंहः व्याघ्रः चित्रोष्ट्रः मार्जालादयश्च फेलिडेकुटुम्बस्य प्रभेदाः एव । एतेषाम् उगमः 'आलिगोसिन्'युगे प्रायशः त्रिकोटिवर्षेभ्यः पूर्वम् । एते ३७ प्रधानप्रभेदेषु विभक्ताः दृश्यन्ते ।भारते पुराणकथासु विग्रहेषु च व्याघ्रः विशेषगौरवभाक् दृश्यते । कालीदेव्याः वाहनरूपः अस्ति व्याघ्रः । महाभारते नलदमयन्त्योः कथायां गोमुखव्याघ्रः इत्येषः शब्दप्रयोगः दृश्यते । बौद्धग्रन्थेषु च व्याघ्रस्य उल्लेखः दृश्यते ।भारतस्य राष्ट्रीयप्राणी व्याघ्रः अरण्यस्य अनभिषिक्तः सम्राट् वर्तते । दर्प-धैर्य-गाम्भीर्याणां प्रतिनिधिः अस्ति व्याघ्रः । दृढकायः, भीमबलः, अनुशासनयुक्तः, सङ्कोचस्वभावी एकाकी अस्ति अयं व्याघ्रः । उत्तमतरणपटुः, सहनाशीलः, अद्भुतदृष्टिशक्ति-घ्राणशक्तियुक्तः, तीक्ष्णजिह्वायुक्तः, दीर्घश्मश्रुमान् भीरुः अस्ति व्याघ्रः ।अत्युत्तमं शरीरदार्ढ्यं, लघु कण्ठः, सुन्दरौ कपोलौ, वृत्ताकारकं मुखं शिरश्च, तन्वाकारकौ कृष्णवर्णीयौ ओष्ठौ, दृढः मांसखण्डः, प्रकाशयतः नेत्रे, स्थूलरेखाभिः युक्तः सुवर्णवर्णः कायः, दीर्घाः श्वेताः श्मश्रवः, शरीरस्य अन्तर्भागे उदरे पादयोः च श्वेतकेशाः, नेत्रयोः उपरितने भागे श्वेतवर्णीयाः कालकाः दृश्यन्ते । आरोग्यवतः दृढकायस्य व्याघ्रस्य औन्नत्यं १२ पादमिताः, भारश्च २७५ किलोग्राम्-युतश्च भवति । तस्य शरीरस्य वर्णः आकारश्च तस्य प्रदेशस्य वातावरणं, जलं, मृत्तिका, सस्यसम्पत्तिः, आहारादिकञ्च अनुसरति ।

Reference:https://jyotishrajeshnayak.wordpress.com/2013/02/03/सुबह-इस-मंत्र-से-पीपल-पूजा/

4. वनम्

हरिणचरणक्षुण्णोपान्ता: सशाद्वलनिर्झरा: कुसुमललितैर्विष्वग्वातैस्तरङ्गितपादपा:।
विविधविहगश्रेणीचित्रध्वनिप्रतिनादिता मनसि न मुदं केषां दध्यु: शिवा वनभूमय:॥

वनस्पति-विहग-मृगादीनामाश्रयभूमिरेव वनम्। ल्लअटवीह्ल ह्लअरण्यंह्ल ह्लविपिनंह्ल ह्लगहनंह्ल ह्लकाननंह्ल वनमिति पर्याया:। अस्माकं भारतवर्षो वनाभिभूत: इति नास्ति संशीतिलेशोपि। इतिहासपुराणादिषु बहूनि गहनानि नाम्ना उंल्लिखितानि। सुप्रसिद्धानि च दण्डकावनं नैमिषारण्यं किष्किन्दावनमशोकवनमिति च। रामायणमहाभारतयो: क्रमात् अरण्यकिष्किन्दावननाम्नि पर्वाणि उपलभ्यन्ते। ब्रह्मचर्य-गृहस्थ-वानप्रस्थ-सन्यासाश्रमेषु वानप्रस्थं तु अरण्ये एव निहितम्। आश्रमेष्वेव गुरुकुलाभ्यासाश्चेति ब्रह्मचर्याश्रमस्यापि आधारभूमिरासीत्।

वनसंघटका: वनस्पतय: जन्तवश्च इति द्विधा मनुष्यस्य महान् लाभ:। वनस्पतिभ्य: फलानि पुष्पाणि भवनयोग्यकाष्ठानि भैषज्यादि नानाविध वस्तूनि च उपलभ्यन्ते। वनजन्तुभ्य: मांस-चर्म-दन्त-पक्षादि तथा हस्त्यादि मृगाणां दमनेन मनुष्याणां साहाय्यार्थे च उपयोग: दृश्यते।

मानवा: अतिलौल्यात् वनश्रियमपहरन् कृतघनतामेव प्रकटयन्त: सन्ति । न केवलं वनस्य हानि: अपि तु परोक्षेण स्वस्यैव हानिं आपादयन्ति। यत: भूम्या: समुचितवातावरणं संघटयितुं प्राकृतिकं सामञ्जस्यं च रक्षितुं वनस्याविनाभावित्वमस्ति। एवंविध ज्ञानेन यदि वयं वनानि पालयाम: तदा पर्यावरणस्यापि लाभ: तथैव तेषां रक्षणमपि भवेत्।

5. वन्यमृगरक्षणम्

भारतवर्षस्य भौगोलिकानुकूल्यात् अस्माकं देशे निबिडानि वनानि वर्तन्ते। वनानां च आधिक्यात् विविधा: पशुपक्षिण: मृगाश्च विद्यन्ते। सिंहा: व्याघ्रा: वृकश्रृगाला: तरक्षुकपिभल्लुका: गजाश्वोष्ट्रा: विविधा: हरिणा: इत्याद्यनेका: पशव:। पक्षिणश्च

हंसबक सारङ्गचटककोकिलगृध्रादयः बहवः सन्ति। सर्पेष्वपि अनेकाः जातयः सन्ति। कवयः वनवर्णनेषु बहून् मृगान् विहगान् च अधिकृत्य उल्लेखं कृतवन्तः। न केवलं तावदेव मृगपक्षिशास्त्राणि च सन्ति। अपि च अश्वशास्त्रं गजशास्त्रमिति पृथक् पृथक् तेषां रक्षणपोषणादि विषयाः निरूपिताः।

सांप्रतं वनानां नाशेन वनभूमयः विरलाः जाताः। तस्माच्च कारणात् अनेके वन्यमृगाः लुप्तप्रायाः। अपि च खगमृगाणां मांसादिलोभिना मानवेन तेषामनेकाः प्रजातयः हताः। वस्तुतः सर्वेऽपि पशुपक्षिणः पर्यावरणसन्तुलननिर्वाहे यथायोगमुपकुर्वन्ति। अतः अस्माभिः तथा प्रयतितव्यं यथा परिसरपरिवाराः सर्वेऽपि सुखेन जीवेयुः। यथायोग्यं वृक्षानारोपयामः। वृक्षेषु सत्सु वृष्टिः। वृष्ट्या सस्यसमृद्धिः। सस्यसमृद्ध्या सर्वत्र तुष्टिः शान्तिश्चेति हेतोः वृक्षाणां संरक्षणमनिवार्यं भवति। एवं प्राकृतिकरक्षणे कृमिकीटादीनां पशुपक्षिणां च रक्षणं भवेत् इत्यत्र न कोऽपि संशयः।

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

पशव नामः (Animals Names)

1.	बिडालः	-	Cat
2.	व्याघ्रः	-	Tiger
3.	धेनुः	-	Cow
4.	गोरखरः	-	Zebra
5.	वृक्षशायिकाः	-	Squirrel
6.	चित्रोष्ट्रः	-	Giraffe
7.	शशकः	-	Rabbit
8.	हरिणः	-	Deer
9.	महिषः	-	Buffalo
10.	वानरः	-	Monkey
11.	श्वान्	-	Dog
12.	गर्दभः	-	Donkey
13.	गजः	-	Elephant

14.	लोमटकः	-	Fox
15.	अजः	-	Goat
16.	करियादः	-	Hippopotamus
17.	अश्वः	-	Horse
18.	श्रृगालः	-	Jackal
19.	सिंहः	-	Lion
20.	सूकरः	-	Pig
21.	एडकाः	-	Sheep
22.	वृक्षशायिकाः	-	Squirrel
23.	मूषः	-	Mouse
24.	पूतिशारिजाः	-	Polecat
25.	चित्रकः	-	Cheetah
26.	भाल्लुकः	-	Bear
27.	मेध्य-वानरः	-	Chimpanzee

वृक्ष नामः (Trees Names)

1.	केरवृक्षः	-	coconut tree
2.	तालवृक्षः	-	palm tree
3.	न्यग्रोधपादपः	-	banyan tree
4.	आम्रवृक्षः	-	mango tree
5.	वटवृक्षः	-	fig tree
6.	भद्रकवृक्षः	-	fir tree
7.	नाशपातीः	-	pear tree
8.	सरल वृक्षः	-	pine tree
9.	आतावृक्षः	-	apple tree
10.	कदली	-	banana tree
11.	तिन्त्रिणीवृक्षः	-	tamarind tree
12.	अनासः	-	pineapple tree
13.	पनसः	-	jackfruit tree
14.	दाडिमी	-	pomegranate tree
15.	शाल्मलि	-	silk-cotton tree

Class - IV

सुभाषितम्

1. मधु वाता ऋग्वेदः

मधु वाता रतायते मधु कषरन्ति सिन्धवः |
माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ||
मधु नक्तमुतोषसो मधुमत पार्थिवं रजः |
मधु दयौरस्तु नः पिता ||
मधुमान नो वनस्पतिर्मधुमानस्तु सूर्यः |
माध्वीर्गावो भवन्तु नः ||

The winds waft nectar, the rivers pour nectar for the person who keeps the law : so may the plants be honeyed for us. Sweet be the night and sweet the dawns, sweet the terrestrial atmosphere; Sweet be our Father Heaven to us."

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

2. आपूर्यमाणमचलप्रातिष्ठं गीता

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमाप: प्राविशन्ति यद्वत् |

तद्वत् कामा यं प्राविशन्ति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ||

A person who is not disturbed by the incessant flow of desires–that enter like rivers into the ocean, which is ever being filled but is always still–can alone achieve peace, and not the man who strives to satisfy every such desires.

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. नात्युच्चशिखरो

नात्युच्चशिखरो मेरुर्नातिनीचं रसातलम् व्यवसायद्वितीयानां नात्यपारो महोदधि:

भावर्थ्: जो मनुष्य उद्योग का सहाय्य लेता है (अपने स्वयं के प्रयत्नोंपे निर्भर होता है), उसको पर्बत की चोटी उंची नही, पृथ्वी का तल नीचा नही, और महासागर अनुल्लंघ्य नही.

For a person who is seconded by activities (i.e. for a person who depends on his own efforts), peak of a mountain is not very high (is not hard to climb), bottom of earth (centre of earth) is not very deep and an ocean is not difficult to cross.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. नाम्भोधिरर्थितामेति विदुरनीति

नाम्भोधिरर्थितामेति सदाम्भोभिश्च पूर्यते |
आत्मा तु पात्रतां नेय: पात्रमायान्ति संपद: ||

An ocean never begs (for water), yet it is always full of water. If one makes oneself worthy, riches come to that worthy person by themselves (with their own accord).

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. प्रकृतिः

प्रकृतिः पञ्च भूतानी ग्रहा लोका स्वरास्तथा।
दिशः कालश्च सर्वेषां सदा कुर्वन्तु मंगलम् ॥३॥

May the components of Nature – the five elements; the planets; and the worlds; the musical notes; the directions; and time – cause perpetual good for us.

Reference: http://localbg.com/dallas/prerna/resources/Shlok/24.htm

6. नैषधीयचरितम् (पञ्चम सर्गः)

याचमानजनमानसवृत्तेः पूरणाय भुवि जन्म न यस्य।तेन
भूमिरतिभारवतीयं न द्रुमैः न गिरिभिः न समुद्रैः॥

Mother earth is not burdened by huge trees or mountains or by oceans, but by one who does not extend help or fulfil the desire of the needy

संस्कृत कथनम् (Speech)

1. जलमालिन्यम्

जलमालिन्यं प्रमुखेषु परिसरमालिन्येषु अन्यतमं विद्यते । सरोवराः, नद्यः, समुद्राः इत्यादिषु अनपेक्षितानां वस्तूनां संयोगेन जलमालिन्यं भविष्यति ।अस्मिन् दशके अस्माकं भूमण्डलस्य परिसरस्य प्रदूषणं विषयीकृत्य सर्वेषु राष्ट्रेषु बहुभिः नेतृभिः प्राज्ञैः वैज्ञानिकैः पौरजनैः विशेषेण चर्चा प्रचालिता । परिसरस्य प्रदूषणं विविच्य विविधया दृष्ट्या एते प्रविभागाः प्रवृत्ताः - जलमालिन्यं, वायुमालिन्यं, शब्दमालिन्यं, भूमालिन्यम्, आम्लवर्षणम् इत्यादयः । सर्वस्यापि भूमण्डलस्य परिसरस्तावत् एक एव । सः पुनः निर्मातुं न शक्यते । अतः परिसररक्षणे एव यत्नः सर्वैः विधेयः ।

जले यदा अनपेक्षितानि हानिकारकाणि विषयुक्तानि रासायनिकवस्तूनि, आम्लानि, तैलादीनि विलीयन्ते, तदा तादृशं जलं जीविनां प्राणधारणाय योग्यं न भवति । इदं जलमालिन्यम् इत्युच्यते ।

जलमालिन्यस्य एतानि प्रमुखानि कारणानि -पेट्रोलियम् तैलम्, डि.डि.टि इत्यादयः कीटनाशकाः, पि.सि.बि (पालि क्लोरिनेटड् बैफीनैल) रासायनिकाः कीटनाशकाः, पारदः, क्याड्मियम् आर्सैनिक् इत्यादिलोहाः, अणुशक्तिकारागारेभ्यः निसृतानि अनुपयोगीनि वस्तूनि नगरेभ्यः बहिः निष्कासितानि फेनकानि, तत्र प्रमुखानि । एवं विविधानि रासायनिकानि जलमालिन्यं कुर्वन्ति । जलजन्तूनां प्राणधरणाय जले वीलीनः

आम्लजनकः अत्यावश्यकः । एतानि लवणानि जले विलीनं भूय आम्लजनकानिलं दुर्बलं कुर्वन्ति । एवं तस्मिन् मलिने जले जलजन्तवः जीवितुम् अशक्ताः भवन्ति म्रियन्ते च ।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

2. भूकम्पः

भूमेः विभिन्नकारणेभ्यः सम्पन्नः कम्पनमित्यादी वैपरीत्यमेव भूकम्पः ।भूकम्पः यदा सम्भवति तदा तरङ्गाणां सरण्या भूमिः कम्पिता भवति । भूकम्पस्य केन्द्रं परितः एते तरङ्गाः प्रसरन्ति । भूमेरन्तः वर्तमानानां शिलास्तराणां भङ्गेन जायमानात् कम्पनकेन्द्रं गणयित्वा भूमेरुपरि भूकम्पकेन्द्रम् इति वदन्ति । कदाचित् भूकम्पस्य परिणामतःभूमि एकनिमेषतः अपि अधिकं कालं यावत् कम्पते । भूकम्पात् जायमानस्य नष्टस्य कारणं भूकम्पस्य तीव्रता एव । अधिकजनयुतेषु प्रदेशेषु अधिका हानिः सम्भवति ।मर्क्यालिमानम् - एतत् मानं भूकम्पस्य तीव्रतां मापयित्वा , अमुके प्रदेशे प्रवृत्तस्य भूकम्पस्य प्रमाणं विवृणोति ।एतस्मिन् रोमन् संख्या । तः XII पर्यन्तं भवति । अत्र परिणामाः संक्षिप्ततया प्रदत्ताः।एतत्मापनं भूकम्पस्य प्रमाणं अथवा विस्तारं मापयितुं उपयुनक्ति ।सेस्मोग्राफ उपकरणेन भूकम्पतः उत्पन्नां शक्तिं मापयितुं शक्यते ।एतान्मानचित्रम् बृहत्भूकम्पवलयं दर्शयति । शान्तसागरस्य तटपर्यन्तं तथा आल्फपर्वतश्रेण्यां, हिमालयमध्ये वर्तमानपर्वतश्रेणीनां तथा तासां समीपि भूकम्पः सामान्यतया सम्भवति । प्रगतशतमानस्य विपत्कारिणं भूकम्पाः प्रत्येकं भूकम्पः रेक्टर् उपकरणे अष्टमस्थानं अतिक्रान्तः । १७५५ तमे वर्षे लिस्बन्प्रदेशे सम्भूतः भूकम्पः रिक्टर्मापने ८.७५ तः ९ पर्यन्तं तीव्रतायुक्तः आसीत् । चीनादेशस्य षैन्सिप्रदेशे प्रवृत्ते १५५६ तमे वर्षे प्रवृत्ते भूकम्पे ८,३०,००० जनाः कालकवलीभूताः ।.

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

3. जलम्

जलम् एव जीवनम् इति उक्त्यनुसारम् अस्माकं जीवने जलस्य आवश्यकता वर्तते । जीवनाय जलम् आवश्यकं वर्तते । तृष्णायां सत्यां जलेन एव निवारणं भवति । पृथिव्याः जीवानां कृते आवश्यकं तत्त्वम् अस्ति जलम् । अस्माकं सौभाग्यम् अस्ति

यत् पृथिवी जलीयः ग्रहः वर्तते । जलं सौरमण्डले दुर्लभं वर्तते । अन्यत्र कुत्रापि जलं नास्ति । पृथिव्यां जलं पर्याप्तम् अस्ति । अतः पृथिवी नीलग्रहः इति उच्यते । जलं निरन्तरं स्वरूपं परिवर्तते । सूर्यस्य तापेन वाष्पस्वरूपं, शीतले सति सङ्घनीकरणे मेघस्वरूपं, वर्षामाध्यमेन जलस्वरूपं धरति । जलं महासागरेषु, वायुमण्डले, पृथिव्यां च परिभ्रमति । जलस्य तत्परिभ्रमणं जलचक्रं कथ्यते ।

अस्माकं पृथिवी स्थलशाला इव अस्ति । अलवणस्य जलस्य मुख्यं स्रोतः नदी, तडागः, हिमनदी च वर्तते । महासागराणां, समुद्राणां च जलं लावण्यं वर्तते । तस्मिन् जले सोडियम् क्लोराइड्, पाचकलवणं च प्राप्यते ।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

4. नदी

नदी इति नैसर्गिको जलमार्गः भवति, प्रायेणैतत् जलं मृदुजलं भवति। जलमेतत् महासागरं प्रति, कासारं प्रति, समुद्रं प्रति अथवा अन्यां काञ्चित् नदीं प्रति प्रवहद्भवति। केषुचिच्च प्रकरणेषु, नदी तु धरातलस्य अन्तरे गच्छति, अथवा अन्यं किञ्चित् जलाशयं अप्राप्यैव शुष्यति। नदी इत्यस्य भौगोलिकपदस्य प्रयोगार्थं आधिकारिकपरिभाषा न विद्यते। यद्यपि केषुचित् देशेषु समुदायेषु वा धारायाः आकारमनुसृत्य तेषां परिभाषाः भवन्ति। नद्यस्तु जलचक्रस्य भागभूताः। नद्याः जलं तु अपवाहक्षेत्रवर्तिना अवक्षेपणेन (प्रायेण वर्षा इत्याख्यम्) सङ्गृहीतं भवति।एतस्य संग्रहणं तु धरातलीयप्रवाहेन, भूजलारोपणेन, जलोत्स्रुतेन, नैसर्गिकहिमाद् हिमपुटेभ्यो वा भण्डारितजलस्य मोचनेन भवति (यथा हिमानीभ्यः)। नदीशास्त्रं तु आङ्ग्लभाषायां पोटॅमोलॉजी इत्युच्यते सर्वसामान्यानां धरामध्यवर्तिजलानाम् अध्ययनं तु आङ्ग्लभाषायां लिम्नोलॉजी इत्युच्यते।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

5. सूर्यः

सूर्यः किञ्चन नक्षत्रं विद्यते । किन्तु ज्योतिष्शास्त्रदृष्ट्या अयं कश्चन ग्रहः इति निर्दिश्यते । खगोलपदार्थेषु सूर्यः अत्यन्तं

प्रमुखः अस्ति । तदीयाः किरणाः भूमेः उपरि अन्येषां ग्रहाणाम् उपरि प्रकाशम् उष्णतां च प्रसरन्ति । सूर्यस्य आकर्षणपरिधौ एव अन्येषां ग्रहाणां सञ्चलनं भवति । नित्यजीवनव्यवहारे तस्य प्रभावः अस्ति अनन्यः। सूर्यं विना मानवजीवनस्य कल्पना अपि अशक्या एव। सूर्यस्य व्यासः भवति ८,६५,००० (865 000) मैल्-परिमितम् । भूमेःविस्तारस्य अपेक्षया १३,००,००० गुणितम् अधिकम् । द्रव्यराशिः भूमेः अपेक्षया ३,३३,००० गुणितम् अधिकम् । अणुप्रक्रियया सूर्ये शक्त्युत्पादनं भवति । सूर्ये प्रचाल्यमानया अनया क्रियया जलजनकः हीलियं-धातुरूपेण परिवर्तिताः भवन्ति इत्यतः द्रव्यराशौ प्रत्येकस्मिन् क्षणे चत्वारि-मिलियन्-टन्-परिमितः भागः न्यूनः भवति । सूर्यः यस्यां वियद्गङ्गायां परिभ्रमति तस्याः केन्द्रभागतः बहु दूरे सीमाप्रदेशे विद्यते । वियद्गङ्गायाः केन्द्रतः सूर्यः ३०,००० ज्योतिर्वर्षाणाम् अन्तरे विद्यते ।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

6. पृथ्वी

पृथ्वी सूर्यमण्डले तृतीयः ग्रहः अस्ति । ग्रहाणां गुरुत्वानुगुणं पञ्चमस्थाने भवति । एषा कदाचित् लोक:, वैज्ञानिकभाषायां Earth वा अपि भाष्यते। पृथिवी ४।५४ कोटिवर्षेभ्य: प्राक् जनिमलभत। जैवविविधता एतस्या: ख्याति:। पृथिव्या: पर्यावरणं कालश: तस्या: वातावरणं विध: कृतं तेन च जीवसृष्टि: निर्मिता। पृथिव्या: उपरि एका ओझोन (Ozone layer) नाम्ना पट्टिका अस्ति। एतस्या: पृथिव्या: रक्षण: भवति।

जलेन विना जीवितं व्यर्थम् इति उक्तं सत्य:। जलस्य लाभ: पृथिव्याम् अतीव। अत: पृथिव्यां जीवन: सुसह्य: अस्ति।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

7. पर्यावरणम्

अस्मान् परितः यानि पञ्चमहाभूतानि सन्ति तेषां समवायः एव परिसरः अथवा पर्यावरणम् इति पदेन व्यवह्रीयते । इत्युक्ते मनुष्यो यत्र निवसति, यत् खादति, यत् वस्त्रं धारयति, यज्जलं पिबति यस्य पवनस्य सेवनं करोति,तत्सर्वं पर्यावरणम् इति शब्देनाभिधीयते। अधुना पर्यावरणस्य समस्या न केवलं

भारतस्य अपितु समस्तविश्वस्य समस्या वर्तते। यज्जलं यश्च वायुः अद्य उपलभ्यते, तत्सर्वं मलिनं दूषितं च दृश्यते।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

8. हिमालयः

भारतस्य उत्तरदिशि सीमाप्रदेशे स्थितः महान् पर्वतः एव हिमालयः । "हिमालयः" इति नामश्रवणमात्रेण सर्वस्य अपि हिन्दोः हृदयं विकसितं भवति, अनेके दिव्यभावाः सञ्चरन्ति, रोमाञ्चः सञ्जायते च । अस्माकं संस्कृतेः पृष्ठभूमिका अस्ति हिमालयः । अस्मत्पूर्वजाः कथम् अजीवन् ? किम् अचिन्तयन् ? कुत्र कुत्र जयम् प्राप्नुवन् ? कुत्र च पराजिताः अभवन्? इत्येतादृशीणां सहस्रशः घटनानां मूकसाक्षी अस्ति हिमालयः ।

हिमालयः हिमालयपर्वतश्रेणिः टिबेटप्रस्तभूमेः भारतोपखण्डं पृथक्करोति । एवरेस्टशिखरेण सह प्रपञ्चे अत्यन्तमुन्नताः पर्वतशिखराः अत्रैव अन्तर्भवन्ति । तथैव द्वे प्रमुखे नद्यौ हिमालयतः एव प्रवहतः । संस्कृतभाषया हिमालयः इत्युक्ते हिमस्य आलयः (हिम+आलयः) इत्यर्थः ।

हिमालयपर्वतश्रेणी पश्चिमदिशि 'नङ्गापर्वत'तः पूर्वदिशि 'नाम्चे बर्वा' पर्यन्तं प्रायः २४०० कि.मी.दीर्घः वर्तते। अस्य विस्तीर्णता २५०*३०० कि.मी .हिमालयश्रेणिषु अनेकाः हिमनद्यः सन्ति । ध्रुवप्रदेशं विहाय प्रपञ्चे अतिदीर्घा हिमनदी सियाचिन अत्रैवास्ति ।

Reference : http://sanskritessays.blogspot.in/p/essay-list.html

9. गङ्गाप्रदूषणम्

श्रुताभिलषिता दृष्टा स्पृष्टा पीतावगाहिता । या पावयति भूतानि कीर्तिता च दिने दिने॥

गङ्गा गङ्गेति यैर्नाम योजनानां शतेष्वपि । स्थितैरुच्चारितं हन्ति पापं जन्मत्रयार्जितम्॥

गङ्गा जाह्नवी भागीरथी सुरधुनीत्यादि बहुधाभिधानामुपलेभे इयं नदी । भारतीयाश्च गङ्गावतरणस्य उपाख्यानज्ञानेन सबहुमानं सादरं च पूजयन्ति । गङ्गायाः तीर्थराज्ञी इति च ख्यातिरस्ति।

भगीरथमहाराज: स्वपितृन् भस्मभूतान् सगरान् मोक्षपदं प्रापयितुं सुरधुनीमिमां गङ्गां भूमिमवातरत्। स्वतपसा महता यत्नेन च तेन समानीतेति भागीरथीति समाह्वयते। अस्मत् पूर्वजाश्च यत्नप्राप्तामिमां गङ्गामाता इति परमपूज्यपदवीं च दत्तवन्त:। आदिशङ्कराचार्येण च गङ्गाष्टकमिति पृथक् स्तोत्रमेव विरचितमुपलभ्यते।

एतादृशीं महत्वपूर्णां परमपूज्यां गङ्गामपि वयं मलिनीकृत्वा शोचास्पदं गता:। गङ्गातटस्थनगराणां मलमूत्रादिकं सर्वप्रकारकमालिन्यं अस्यां क्रियते निपात्यते च। कार्यालयानां विषमयरसायनदूषितजलमपि एतस्यामेव निपात्यते। एवमतिभीतिकरं प्रदूषणं क्रियते इति दु:खास्पदमेव।
प्रदूषिता गङ्गा अस्माभि: सर्वै: मिलित्वा शुद्धीकरणीया। अज्ञा: बोधनीया: यत् नद्यामेतादृश मलमूत्रादि विसर्जनं निपातनं च पातकाय रोगायैवेति। कार्यालयविषमरसायानानि च राजकीयशासनै: निष्ठुरदण्डपातेन च संरोद्ध्व्यानि। तीर्थयात्रादिषु च शास्त्रबोधितान् नियमाननुतिष्ठेमश्चेत् परमक्षेममनुभवाम: । गङ्गापि सतोषं सस्वच्छं च प्रवहेत्।

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

ऋतु (Season)

1. कुसुमाकरः / वसन्तः - Spring
2. ऊष्ण - Summer
3. वर्ष - Monsoon
4. शरद् - Autumn/ Fall
5. हेमन्त ऋतु - Pre-winter
6. हेमन्त - Winter

नवग्रहाः (9 Planets)

1. रविः - Surya
2. चन्द्रः - Chandra
3. कुजः - Mangala
4. बुधः - Budha
5. गुरुः - Brihaspati
6. शुक्रः - Sukra
7. शनिः - Sani
8. राहुः - Rahu
9. केतु - Kethu

पन्च भूत (The five prime elements of nature)

1. वायु - Air
2. जलम् - Water
3. अग्नि - Fire
4. पृथ्वी - Land
5. आकाशम् - Sky

Class - V

सुभाषितम्

1. वाल्मीकि रामायणम् **अयोध्या काण्डं**

कच्चित् स्त्रियः सान्त्वयसि कच्चित् ताः च सुरक्षिताः |

कच्चिन् न श्रद्दधास्य आसाम् कच्चिद् गुह्यम् न भाषसे || २-१००-४९

"I hope you are pacifying the women well. Are they protected by you? I hope you are not believing the words of these women and not telling them the secrets.",

Reference: http://www.valmikiramayan.net/utf8/ayodhya/sarga100/ayodhyasans100.htm

2. रत्नाकराध्वैतपदां **संस्कार बिन्दु**

रत्नाकराधौतपदां हिमालयकिरीटिनीम् ।

ब्रह्मराजर्षिरत्नाढ्यां वन्दे भारतमातरम् ।।

Our salutations to Bharata Mata whose feet are washed by the waves of the ocean, who is crowned by the snowy Himalayas, whose illustrious children have distinguished themselves as brahmarishis and rajarishis.

3. मातृवत्परदारेषु

मातृवत्परदारेषु परद्रव्येषु लोष्टवत् |

आत्मवत्सर्वभूतेषु य: पश्यति स पश्यति ||

भावार्थःदूसरों की स्त्रियों को माता के समान, दूसरों के धन को मिट्टी के समान, समस्त प्राणियों को अपने समान जो देखता है, वह वास्तविक रूप में देखता है. यही धर्म के सही लक्षण है |

Those who are 'dharmic' in nature (Have noble qualities), consider all the women (Except one's own wife) as mothers - consider other's wealth as dust (Have no intention to acquire other's wealth by any meanes) - and consider all the other living creatures like themselves (Equally love all the living creatures as one would love himself/herself)!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. यत्र नार्यस्तु

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते, रमन्ते तत्र देवताः।

यत्रैतास्तु न पूज्यन्ते, सर्वास्तत्राफलाः क्रियाः॥

भावार्थः जहाँ पर स्त्रियों की पूजा होती है, वहां देवता निवास करते हैं। जहाँ पर ऐसा नहीं होता है वहां पर सभी कार्य निष्फल होते हैं॥

God exists in such places where women's are worshipped, respected and valued and where women are discarded no matter what work one does it results, in failure. The importance that culture has given to women, the very importance this materialistic society fails to give.

Reference: http://www.vedicscriptures.org/home/subhashitani/subhashitani-2

5. "उपाध्यायान् मनुस्मृतिः

"उपाध्यायान् दशाचार्य आचार्याणां शतं पिता ।

सहसंर तु पितृन् माता गौरवेणातिरिच्यते"।।

10 religious men is equal to one enlightened man and hundred of such enlightened men is equal to one's own "father" and thousands of father is equal to a "mother" , which means women are such powerful and deserves such high rank.

6. न अन्नोदकसमं दानं

न अन्नोदकसमं दानं , न तिथि द्वादशीसमा।
न गायत्र्याः परो मन्त्रो , न मातुः परदैवतम्॥

भावार्थःअन्न और जल के समान दान नहीं है, द्वादशी से समान तिथि नहीं है, गायत्री से बड़ा मंत्र नहीं है और माता से बड़ा देवता नहीं है॥

Giving food and water is the highest charity, twelfth moon day is the most auspicious date, 'Gayatri Mantra' is the best among the 'Mantras' and mother is the highest God

Reference: http://www.vedicscriptures.org/home/subhashitani/subhashitani-2

संस्कृत निबंध:

1. माता

यथा महिलया शिशु जन्यते, पालनं लालनम् क्रीयते, तां महिलां माता इति मन्यते | माता सदृशः पुल्लिङ्ग पदम् स्पष्टीकर्तुं सुलभकार्यं नास्ति | न केवलं मानवाः इतरेषु पशुषु अपि मातृत्वं सुस्पष्टं विद्यते | यथा शिशोः जीवनं अम्बया विना कठिनम् भवति तथा एव मृगाणां पक्षीणां अपि अम्बया विना जीवनं बहु कष्टं भवति | प्रतिवस्तु पिता | संस्कृतभाषायां जननि, जन्यत्रिं, अम्बा, सवित्री, अम्बिका, प्रसू, जनी, अल्ला, अक्का, अत्ता इत्यादिनि अनेकानि पदानि मातृ शब्दस्य कृते पर्यायशब्दरूपेण उपयुज्यते |

शिशोः पालन विषये पित्रे तथा इतर बन्धुजनेभ्यः अपि दायित्वं अस्ति एव परन्तु अम्बायै ज्येष्ठांशम् विद्यते | माता इति

भारत देशे स्वमातरं अपेक्षया तरवः, नद्यः, जन्मभूमिः, भाषाः इत्यादयः अपि मातृवत् पूजनीयाः इति मन्यते | प्रथमतया श्रीमद्रामायण महाकाव्ये "जननि जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसि" इति श्लोकः वर्तते | तादृशाः श्लोकाः विविधेषु प्राचीनेषु ग्रन्थेषु अपि वर्तन्ते |

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2012/06/sanskrit-essay-on-mother.html

2. सरस्वती

ऋग्वेदे उल्लिखिता काचित् नदी एषा । सरः(जलम्) अस्त्यस्याः इति सरस्वती । सरणशीला एषा । सरणशीला इत्यनेन साङ्केतिकरीत्या वाक् उक्ता भवति । संस्कृता वाग् यत्र तत्र ऐश्वर्यं बुद्धिमत्ता च भवत्येव । सरस्वत्याः नामान्तराणि शारदा, वागीश्वरी, ब्राह्मी, महाविद्या इत्यादीनि । सृष्टिकर्तुः ब्रह्मणः पत्नी एषा। सृष्टिकार्याय ज्ञानम् आवश्यकम् । ब्रह्मणः सरस्वत्या विवाहःस्य तज्ज्ञानप्राप्तिं सूचयतीव । पद्मे स्थिता एषा एकेन हस्तेन पुस्तकं द्वितीयेन पद्मम् अक्षमालां च धरति । तृतीयेन चतुर्थेन च वीणां वादयति च । पद्मं सत्यस्य द्योतकम् । अतः एषा सत्ये प्रतिष्ठिता । हस्ते गृहीतेन पद्मेन एषा 'मानवेन प्राप्तव्यम् आत्मज्ञानम्' इति सूचयति इव । अक्षमाला तपसः, योगस्य, जपस्य च द्योतिका भवति ।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2012/06/sanskrit-essay-on-sarswati.html

3. स्त्रीशिक्षणम्

स्त्रियः पितापत्योः उभयकुलयोः प्रदीपिकाः ध्वजपट्यश्च। एवं सत्सु स्त्रीशिक्षणमत्यावश्यकम्। ताः हि कुलस्य आधारभूताः। तासु शिक्षितासु समाजे सुप्रजानां संभावनायां सौलभ्यं भवति।

वैदिककालेषु स्त्रीणां शिक्षणमासीदिति गार्गी मैत्रेय्यादीनाम् उपाख्यानैः ज्ञायते। इतिहासपुराणादिष्वपि सीता-द्रौपदी-दमयन्त्यादीनां व्यवहारैः ताः अपि शिक्षिताः इति सुनिश्चितम्। शिक्षणं नाम न केवलं भूगोलवैज्ञानिकादि शास्त्रपठनम्। अपि तु व्यावहारिकस्थले उपयुक्ताः सकलाः विद्याः। ताः विद्याः एव चतुःषष्टिकलात्वेन अभिधीयन्ते। स्त्रियः स्वभावेन कलावत्यः । तासां कलासु नैपुण्यव्यवसायो च सुलभः। अद्यत्वे च सर्वेषु शास्त्रेषु स्त्रियः प्रवर्त्य राराजन्ते। वैद्यकीयं वा राजकीयं वा वैज्ञानिकं वा सर्वेषु विभागेषु शोभन्ते च। आधुनिक-जीवनव्यवस्थायामपि उभयोः स्त्री-पुरुषयोः उद्योग नियोजनेनैव कुटुम्बभरणं सौलभ्याय भवति। अतः स्त्रीशिक्षणमनिवार्यमपि अस्ति। स्त्रीषु शिक्षितासु एव मानवोन्नतिः इति निःसन्देहः।

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

Class - VI

सुभाषितम्

1. वाल्मीकि रामायणम् अयोध्या काण्डं

कच्चिद् आत्म समाः शूराः श्रुतवन्तो जित इन्द्रियाः |
कुलीनाः च इन्गितज्ञाः च कृताः ते तात मन्त्रिणः || २-१००-१५

"I hope that ministers who are valiant like you, learned, masters of their senses of noble birth and skilled interpreting internal sentiments by external gesture, are assigned to you."

मन्त्रो विजय मूलम् हि राज्नाम् भवति राघव |
सुसम्वृतो मन्त्र धरैर् अमात्यैः शास्त्र कोविदैः || २-१००-१६

"The source of victory for kings indeed comes from a concealed counsel by ministers, who are well-versed in political sciences and who can hide their thoughts within themselves."

कच्चिन् निद्रा वशम् न एषि कच्चित् काले विबुध्यसे |
कच्चिन् च अपर रात्रिषु चिन्तयस्य अर्थ नैपुणम् || २-१००-१७

"I hope you do not fall a prey to excess of sleep and do wake up at appropriate time. I hope you contemplate during the later half of the night, about the adroitness of an action."

कच्चिन् मन्त्रयसे न एकः कच्चिन् न बहुभिः सह |
कच्चित् ते मन्त्रितो मन्त्रो राष्ट्रम् न परिधावति || २-१००-१८

"I hope that you do not deliberate alone nor indeed with numerous men. I hope your decision arrived at by you through such deliberation does not flow to the public (even before it is carried out)".

कच्चिद् अर्थम् विनिश्चित्य लघु मूलम् महा उदयम् |
क्षिप्रम् आरभसे कर्तुम् न दीर्घयसि राघव || २-१००-१९

"O, Bharata! I hope considering your interest fully, you lanuch an undertaking, which has maximum benefit with minimum coast and indeed do not delay it further."

कच्चित् तु सुकृतान्य् एव कृत रूपाणि वा पुनः |
विदुः ते सर्व कार्याणि न कर्तव्यानि पार्थिवाः || २-१००-२०

"I hope the other kings know your entire undertakings only after they have been successfully completed as well as those which have taken a shape, but not your proposed undertakings."

कच्चिन् न तर्कैर् युक्त्वा वा ये च अप्य अपरिकीर्तिताः |
त्वया वा तव वा अमात्यैर् बुध्यते तात मन्त्रितम् || २-१००-२१

"My darling! I hope that others are not knowing, by their enquiries or strategies or by any other approaches not mentioned, the details of discussions you make with your ministers."

कच्चित् सहस्रान् मूर्खाणाम् एकम् इच्छसि पण्डितम् |
पण्डितो ह्य् अर्थ कृच्छ्रेषु कुर्यान् निःश्रेयसम् महत् || २-१००-२२

"I hope you solicit for one wise man rather than for a thousand stupids for, a wise man can be of a great help to you in difficult matters."

Reference: http://www.valmikiramayan.net/utf8/ayodhya/sarga100/ayodhyasans100.htm

2. रत्नाकराध्वैतपदां संस्कार बिन्दु

रत्नाकराधौतपदां हिमालयकिरीटिनीम् ।

ब्रह्मराजर्षिरत्नाढ्यां वन्दे भारतमातरम् ।।

Our salutations to Bharata Mata whose feet are washed by the waves of the ocean, who is crowned by the snowy Himalayas, whose illustrious children have distinguished themselves as brahmarishis and rajarishis.

Reference: http://localbg.com/dallas/prerna/resources/Shlok/24.htm

राष्ट्रगीतिका: (Patriotic Songs)

1. जयतु जननी - हरेकृष्णमेहेर:

जयतु जननी जन्मभूमि: पुण्यभुवनं भारतम्।

जयतु जम्बू-द्वीपमखिलं सुन्दरं धामामृतम्।
पुण्यभुवनं भारतम्॥
धरित्रीयं सर्वदात्री शस्यसुफला शाश्वती।
रत्नगर्भा कामधेनु: कल्पवल्ली भास्वती।
विन्ध्य-भूषा सिन्धु-रशना शिखा-हिमगिरि शर्मदा।
रम्य-गंगा-यमुनया सह महानद्यथ नर्मदा।
कर्म-तपसां सार्थ-तीर्थं प्रकृति-विभवालंकृतम्॥ जयतु...॥
आकुमारी-हिमगिरेर्नो लभ्यते सा सभ्यता।
एक-मातु: सुता: सर्वे भाति दिव्या भव्यता।
यत्र भाषा-वेष-भूषा-रीति-चलनैर्विविधता।
तथाप्येका ह्याद्वितीया राजते जातीयता।
ऐक्य-मैत्री-साम्य-सूत्रं परम्परया सम्भृतम्॥ जयतु...॥
आत्मशिक्षा-ब्रह्मदीक्षा-ज्ञानदीपैरुज्ज्वलम्।
योग-भोग-त्याग-सेवा-शान्ति-सुगुणै: पुष्कलम्।
यत् त्रिरंग ध्वजं विदधत् वर्षमार्षं विजयते।
सार्वभौमं लोकतन्त्रं धर्मराष्ट्रं गीयते।
मानवानां-प्रेमगीतं विबुध-हृदये झंकृतम्॥ जयतु...॥

2. संस्कृतं बोधकं भारतं भूतले - -आचार्य राधाकृष्ण मनोडी

रत्नगर्भा धरा सुस्मिता श्यामला
दिव्यतीर्थास्तटा: पर्वता: सिन्धव:
निर्झरा: वाटिकाश्चात्र देवालया:
भव्यमेतत्प्रियं भारतं भूतले ॥१॥
वेदशास्त्राणि साहित्यकाव्यानि वा
यत्र यच्छन्ति लोकाय सत्प्रेरणम्
रम्यरामायणं श्रीमहाभारतं

राष्ट्रमेतद्वरं भारतं भूतले ॥ २॥
यत्र देवी सती शारदा जानकी
चानुसूया शिवा द्रौपदी पद्मिनी
सन्ति सर्वा इमा: वत्सला: मातर:
शक्तियुक्तं शिव भारतं भूतले ॥ ३॥
रामकृष्णौ हरी वर्धमानो जिनो
गौतम: शंकर: पाणिनिर्नानक:
श्री दयानन्द साधुश्च देशे-भवन
देशिकानामिदं भारतं भूतले॥ ४॥
भारतीया: स्वभावेन शान्तिप्रिया:
ज्ञानविज्ञानसेवारता: कर्मठा:
मानवी भावना भासते संस्कृतौ
सत्यसंशोधकं भारतं भूतले।॥ ५॥

Reference: http://www.bvpindia.com/rg_20.htm

3. हिमगिरे: शृंगम् - -श्री नारायणभट्ट:

हिमगिरे: शृंगम् देवनदीं गंगाम्
मनसि निधाय हि अनुभवाम्
अनुपममुत्तुंगं भावमनुपममुत्तुंगम्॥
दिव्य-सनातन-संस्कृति:
यतो हि वेदपुराणानि।
हिन्दोरुन्नत्यवनत्यो:
सदृशनिऽगिरिशिखराणि।
भीरुमनस्स्वपि धीरस्वभावं
जनयेयुर्हिमभवनानि ॥ हिमगिरे:॥
तं सुरलोकमतिक्रम्य

अवतीर्णा या भागीरथी।
भारतमातु: संगेन
पुण्या जाता भाग्यवती।
हिन्दूदेशे प्रतिजनमनस:
पावनकारिणी पुण्यवती ॥ हिमगिरे:॥
पराजयोऽपि सोपानं
धैर्य विजयस्य निदानम्
गच्छतु दु:खित-बन्धुभ्यो
वक्तुं धैर्य-समाधानम्।
मातु: गौरवपरिरक्षायै
निष्ठं तनुहृद्धनप्राणम् ॥ हिमगिरे:॥

Reference: http://www.bvpindia.com/rg_12.htm

संस्कृत निबंध: (Essay Writing)

1. भारतस्य राष्ट्रध्वजः

भारतस्य राष्ट्रध्वजः त्रिरङ्गः इति प्रसिद्धः । त्रिभिः केसर-श्वेत-हरितरङ्गैः अलङ्कृतः, मध्ये नीलरङ्गेण अशोकचक्रेणसुशोभितः राष्ट्रध्वजः भारतगणराज्यस्य प्रतिनिधित्वं करोति । राष्ट्रध्वजस्य परिकल्पना पिङ्गलि वेङ्कय्य-नामकेन देशभक्तेन कृता आसीत् ।भारतस्वतन्त्रतादिनात् पञ्चविंशतिदिनेभ्यः पूर्वम् अर्थात् १९४७ तमस्य वर्षस्य 'जुलाई'-मासस्य द्वाविंशतितमे (२२/७/१९४७) दिनाङ्के भारतीयसंविधानसभा एनं ध्वजं राष्ट्रध्वजत्वेन स्व्यकरोत् ।

राष्ट्रध्वजे समानलम्बमानयुक्ताः, समानदीर्घतायुक्ताः तिस्रः पट्टिकाः सन्ति । तासु पट्टिकासु सर्वोपरि केसरवर्णीया, मध्ये श्वेतवर्णीया, अन्तिमे हरितवर्णीया पट्टिका च अस्ति । ध्वजस्य मध्यभागे अर्थात् श्वेतपट्टिकायाः मध्यभागे नीलवर्णीयम् अशोकचक्रं विद्यते । तस्य चक्रस्य चतुर्विंशतिः अराः सन्ति ।

तस्य चक्रस्य व्यासः श्वेतपट्टिकायाः दीर्घतानुगुणं भवति । महात्मना प्रचारितेन खादि-वस्त्रेण निर्मितः राष्ट्रध्वजः एव सांविधानिकरीत्या मान्यः । कोऽपिरेशम-वस्त्रेण निर्मितस्य राष्ट्रध्वजस्य यदि उपयोगं कर्तुम् इच्छति, तर्हि कर्तुं शक्नोति ।

Reference:
http://sanskritessays.blogspot.in/2015/01/sanskrit-essay-on-india-flag.html

2. गणतन्त्रदिनम्

भारतदेशः १९४७ तमवर्षस्य आगष्ट्मासस्य १५ दिनाङ्के स्वतन्त्रः अभवत् । अनन्तरं प्रजाप्रभुत्वरीत्या अत्र प्रशासनं चलति स्म । यदा संविधाननिर्माणकार्यं समाप्तम् अभवत् तदा संविधानम् अङ्गिकृत्य देशे १९५० तमे वर्षे जनवरीमासस्य २६ दिनाङ्के भारतदेशं प्रजाप्रभुत्वराष्ट्रामिति धोषितवन्तः । तद्दिनादाराभ्य भारतदेशे भारतीय-संविधानरीत्या प्रशासनं प्रचलति ।

गणतन्त्रदिनस्य अलङ्कारः

प्रजाराज्योत्सवं प्रजाराज्योत्सवः गणराज्योत्सवः इत्यपि कथयन्ति । यतः गणानां प्रजानां एव अत्र प्रामुख्यता अस्ति । प्रजाराज्यमित्यस्य प्रजाभिः प्रजाभ्यः प्रजाः एव प्रशासनं कुर्वन्ति इत्यर्थः भवति । भारतस्य प्रजासत्तात्मकजात्यतीतगणराज्यम् इति च नाम अस्ति । जनवरी मासस्य २६ तमे दिनाङ्के एव लाहोर-अधिवेशने पूर्णस्वातन्त्र्यलाभाय निर्धारः कृतः आसीत् । तस्य स्मरणार्थं जनवरीमासस्य २६ दिनाङ्कः एव स्वीकृतः अस्ति । प्रतिवर्षं वैभवेन प्रजाराज्योत्सवः आचर्यते । विदेशीयाः अतिथिरुपेण आगच्छन्ति । मुख्यकार्यक्रमः राजधान्याः परेड्स्थाने राष्ट्रपतिभवनस्य पुरतः प्रचलति । देशे सर्वत्र कार्यालयेषु विद्यालयेषु सङ्घसंस्थासु च कार्यक्रमं कुर्वन्ति । ध्वजारोहणं राष्ट्रगीतं विविधस्पर्धाः मनोरञ्जनकार्यक्रमाः च सर्वत्र प्रचलन्ति । राष्ट्रियपर्वरुपेण प्रजाराज्योत्सवम् आचरन्ति । भारतदेशः सुखीराज्यं भवतु इति सदाशया सर्वजनहिताय सर्वजनसुखाय संविधाननिर्माणकार्यस्य आरम्भः अभवत् ।

Reference:

http://sanskritessays.blogspot.in/2014/12/sanskrit-essay-on-republic-day.html

3. स्वातन्त्र्यदिनोत्सवः

भारतस्वतन्त्रतादिनम् 'अगस्त'-मासस्य पञ्चदशे (१५/८) दिनाङ्के राष्ट्रियोत्सवत्वेन आभारते आचर्यते । १९४७ तमस्य वर्षस्य 'अगस्त'-मासस्य पञ्चदशे दिनाङ्के भारतगणराज्यं स्वतन्त्रम् अभवत् । अतः एतद्दिनं भारतस्वातन्त्र्यदिनोत्सवत्वेन आचर्यते । तत्पूर्वं ब्रिटिश-जनाः भारतस्योपरि शासनं कुर्वन्ति स्म । १९४७ तमस्य वर्षस्य 'अगस्त'-मासस्य चतुर्दशे (१४/८/१९४७) दिनाङ्के मध्यरात्रौ द्वादशवादने आङ्ग्लाः भारतगणराज्यस्य शासनं भारतीयेभ्यः यच्छन्तः भारतत्यागम् अकुर्वन् । भारतस्वतन्त्रतायाः तत् दिनं भारते राष्ट्रियपर्वत्वेन आचर्यते ।

भाषणानन्तरंभारतगणराज्यस्य प्रधानमन्त्री देशं सम्बोधयति । तस्मिन् दिने भारतीयत्रिवर्णध्वजः सर्वत्र स्वातन्त्र्योत्सवस्य प्रमुखः कार्यक्रमः देहली-महानगरस्थे रक्तदुर्गे (लालकिला, red fort) भारतगणराज्यस्य राष्ट्रपतेः भाषणेन आरभते । ततः प्रधानमन्त्रिद्वाराध्वजारोहणं भवति । अनन्तरं प्रधानमन्त्री सर्वकारस्य कार्याणां योजनां प्राकटयन् सर्वेभ्यः शुभाशयं यच्छति । ततः सर्वेषां राज्यानां राजधानीषु मुख्यमन्त्रिणःध्वजारोहणं कृत्वा जनेभ्यः शुभाशयं यच्छन्ति ।

स्वातन्त्र्यदिने प्रातः सप्तवादने ध्वजारोहणस्य कार्यकालः । ततः भारतगणराज्यस्य राष्ट्रपतिः देशं सम्बोध्य भाषणं करोति । राष्ट्रपतेः विराजते ।

Reference:
http://sanskritessays.blogspot.in/2014/08/sanskrit-essay-on-independence-day.html

4. बालगङ्गाधर तिलकः

बालगङ्गाधर तिलकः (1856-1920) महान् राष्ट्रभक्तः । भारतस्य स्वातन्त्रसङ्ग्रामे प्रमुखः नेता आसीत् । स्वतन्त्रताया: आन्दोलनस्य प्रसङ्गे स: अघोषयत्, "स्वराज्यम् अस्माकं जन्मसिद्ध: अधिकार:." इति ।

समाचारपत्राणां प्रकाशनं सम्पादनं च कृत्वा स: देशसेवां करोति स्म । बहुबारम् कारागारवासम् अनुभूतवान् स: संस्कृते विद्वान् आसीत् ।

Reference:
http://sanskritessays.blogspot.in/2012/01/sanskrit-essay-on-bal-gangadhar-tilak.html

5. महात्मा गान्धिः

महात्मा गान्धिः इति प्रसिद्धः मोहनदासकरमचन्दगान्धिः (१८६९-१९४८) गुजरातस्य पोरबन्दरनामके नगरे जन्म प्राप्तवान् । तस्य उदारान् मानवीयान् गुणान् दृष्ट्वा कवि: रवीन्द्रनाथठाकुर: तं महात्मा इति शब्देन सम्बोधितवान् । तत: पश्चात् सर्वे भारतीया: तं महात्मा गान्धिः इति एव अभिजानन्ति ।भारतमातुः श्रेष्ठः पुत्रः महात्मा गान्धिः स्वातन्त्र्यान्दोलने सर्वेषां भारतीयानाम् आधारभूतः मार्गदर्शकः च आसीत् । अत एव गान्धिजयन्ती पर्व राष्ट्रियपर्वरुपेण आचर्यते । दक्षिण-आफ्रिकादेशेऽपि महात्मा गान्धिः उत्तमं कार्यं कृतवान् ।

अस्य पिता श्री करमचन्दगान्धिः राजकोटसंस्थाने पोरबन्दरसंस्थाने च दिवान् इति प्रसिद्धः आसीत् । माता श्रीमती पुतलीबायी साध्वी व्रतोपावासादिधर्मानुसारिणी प्रेममयी च आसीत् । मोहनदासगान्धिमहोदयस्य बाल्यं पोरबन्दरनगरे उत्तमपरिसरे सहजसुन्दरम् आसीत् । मातुः सेवाभावः त्यागबुद्धिः सर्वप्रियता इत्येते गुणाः पुत्रेऽपि परिणामम् अकुर्वन् । विद्याभ्याससमये मोहनदासगान्धिः साधारणबालकः आसीत् । मोहनदासगान्धिः राजकोटनगरे प्रौढविद्याभ्यासं कृतवान् । विनयशीलः लज्जालुः विधेयः इति च सहपाठिषु प्रख्यातः आसीत् । गान्धिमहोदय: सत्यम् अहिंसाम् च जीवने प्रतिष्ठापयितुं दृढव्रत: आसीत् । स: वैदेशिकानां शासनं मूलतः उच्छेत्तुं भारतमातुः स्वतन्त्रतायै दृढां प्रतिज्ञाम् अकरोत् ।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2012/01/blog-post_1815.html

6. भारत:

भारतं एशिया महाद्वीपे दक्षिणे एक: महत्वपूर्णदेश: अस्ति। एतद् विश्वस्य विशाल: गणतन्त्रदेश:। अस्य जनसङ्ख्या ११० क्टोटी| भाषा: शताधिकाः। भारतवर्षस्य उत्तरदिशि पर्वतराज: हिमालय: अस्ति, दक्षिणे सिन्धु महासागर: अस्ति। भारतस्य उत्तरे नेपाल तिब्बत चीन च देशा: सन्ति। पश्चिमे पाकिस्तान अफगानिस्तान च देशा: सन्ति। पूर्वेबर्मा एवं दक्षिणे श्रीलंका मालदीव च देशा: सन्ति। कुष्ण-द्वीप निकोबार च निकट: इंडोनेशिया थाईलैंड च देशा: सन्ति।

भारतस्य राजधानी दिल्ली अस्ति । अन्यमुख्य नगराणि मुम्बई कलकाता बेंगलोर् चेन्नै च सन्ति । भारते सप्तविंशति राज्यानि सन्ति।

भारतं प्रायः पूर्ण हिन्दु देशः।

Reference: http://sanskritessays.blogspot.in/2011/05/blog-post_11.html

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता गायनम् (Recite - Poem)

The participants have to recite any sanskrit poem Related to the Theme

Class - VII

सुभाषितम्

1. काकः कृष्णः **प्रातः स्मरणम्**

काकः कृष्णः पिकः कृष्णः को भेदः पिककाकयोः ।

वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः ॥

भावार्थः कोयल भी काले रंग की होती है और कौवा भी काले रंग का ही होता है फिर दोनों में क्या भेद (अन्तर) है? वसन्त ऋतु के आगमन होते ही पता चल जाता है कि कोयल कोयल होती है और कौवा कौवा होता है।

How to differentiate between a crow and a cuckoo - both are black-? Just wait for the spring and you will know who is who.

2. हितोपदेश चातुर्य सूत्र

अतिथिर्यस्य भग्नाशो गृहत्प्रतिनिवर्तते।

स तस्मै दुष्कृतं दत्वा पुण्यमादाय गच्छति।

भावार्थः जब किसी का अतिथि उसके घर से निराश होकर चला जाता है तब वह उस यजमान को अपने पाप देकर व उसका पुण्य स्वयं ले जाता है

3. अभिवादन शीलस्य **मनुस्मृतिः**

अभिवादन शीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः ।
चत्वारि तस्य वर्धन्तें आयुर्विद्या यशों बलम् ॥

भावार्थः नित्य वृध्दों की सेवा करने वालों तथा उनका अभिवादन करनेवालों की आयु, विद्या, यश और बल ये चार चीजें सदैव बढ़ती हैं और जिस व्यक्ति में इन चार चीजों की वृध्दि होगी उनके स्वस्थ रहने में कोई संदेह नहीं। अपने माता पिता , गुरुजन , को नित्य नमस्कार करने वाले , सेवा करने वाले व्यक्तियों के चार गुण सदैव बढ़ते रहते है ।

One who has the habit to honor adults by welcoming them will quadruple their age, knowledge, fame and power. (literally. his age, knowledge, fame and power are increased fourfold)

4. मातापित्रो र्गुरौ मित्रे

मातापित्रो र्गुरौ मित्रे विनीते चोपकारिणि ।

दीनानाथ विशिष्टेषु दत्तं तत्सफलं भवेत् ॥

भावार्थः माता-पिता को, गुरु को, मित्र को, संस्कारी लोगों को, उपकार करनेवाले को और खासकर दीन-अनाथ को (या ईश्वर को) जो दिया जाता है, वह सफल होता है ।

5. गुरु शुश्रूषा

यथा खनन् खनित्रेण नरो वार्यधिगच्छति

तथा गुरुगतं विद्यां शुश्रूषुरधिगच्छति'

भावार्थः भूमिमे पहार से गड्डा करनेवाले को जिस तरह पानी मिलता है, उसी तरह गुरु की सेवा करनेवालेको विद्या प्राप्त होती है।

Just as a person gets water after digging earth with a spade, so also a student who serves his guru gets knowledge.

6. **विद्या ददाति**

विद्या ददाति विनयं विनयाद् याति पात्रताम्।

पात्रत्वाद्धनमाप्नोति धनाद्धर्मं ततः सुखम्॥

भावार्थः विद्या से विनय आता है, विनय से पात्रता आती है, पात्रता से धन आता है, और धन से सुख आता है.

"Knowledge gives humility, from humility, one attains character;

From character, one acquires wealth; from wealth good deeds (righteousness) follow and then happiness"

7. **यथैधांसि** **श्रीमद्भगवद्गीता**

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन ।

ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥

भावार्थः जैसे प्रज्वलित अग्नि ईंधनों को भस्ममय कर देता है, वैसे ही ज्ञानरूप अग्नि सम्पूर्ण कर्मों को भस्ममय कर देता है

"The way fire burns and consumes the wood, the true knowledge consumes the karma and frees you up."

8. **अपि चेदसि** **श्रीमद्भगवद्गीता**

अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ।

सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं सन्तरिष्यसि ॥

"Even if you are the most sinful person, The power of true divine knowledge will protect you as a ship protects you from drowning."

9. स्वगृहे पूज्यते

स्वगृहे पूज्यते मूर्खः स्वग्रामे पूज्यते प्रभुः।
स्वदेशे पूज्यते राजा विद्वान्सर्वत्र पूज्यते॥

"A fool is worshipped at his home.

A chief is worshipped in his town.

A king is worshipped in his kigdom.

A knowledgable person is worshipped everywhere."

10. न चोरहार्यं

न चोरहार्यं न च राजहार्यं न भ्रातृभ्राज्यं न च भारकारि।
व्यये कृते वर्धत एव नित्यं विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्॥

भावार्थः विद्यारुपी धन को कोई चुरा नहि सकता, राजा ले नहि सकता, भाईयों में उसका भाग नहि होता, उसका भार नहि लगता, (और) खर्च करने से बढता है । सचमुच, विद्यारुप धन सर्वश्रेष्ठ है ।

"It cannot be stolen by a thief.

It cannot taken away by a King.

It cannot be divided among brothers.

It does not cause load. It always increses when spent.

The wealth of knowledge is the greatest of all wealths."

संस्कृत निबंध: (Topics)

1. रक्षाबन्धनम्
2. विद्या
3. माता
4. गुरुदक्षिणा
5. गुरु-शिष्य

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Class - VIII

सुभाषितम्

1. क्रोधो वैवस्वतो : शुक्रनीति

क्रोधो वैवस्वतो राजा तृष्णा वैतरणी नदी |
विद्या कामदुघा धेनु: सन्तोषो नन्दनं वनम् ||

भावार्थः क्रोध यमराज के समान है और तृष्णा नरक की वैतरणी नदी के समान। विद्या सभी इच्छाओं को पूरी करने वाली कामधेनु है और संतोष स्वर्ग का नंदन व

Anger is the King of Death (Yama), greed (desire) is the river VaitaraNI (in the Hell). (However) Knowledge is (like) the cow which fulfills all wishes (Kamdhenu), (and) bliss is the paradise.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५htm

2. यथा हि गोसहस्रेषु

यथा हि गोसहस्रेषु वत्सो विन्दति मातरम् |
तथा पूर्वकृतं कर्म कर्तारम् अनुविन्दति ||

Just like a calf locating its mother in a herd of thousands of cows, the 'Karma' done by a person in his previous birth follow him in his present birth.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. एकवर्णं यथा महाभारत

एकवर्णं यथा दुग्धं भिन्नवर्णासु धेनुषु |
तथैव धर्मवैचित्र्यं तत्त्वमेकं परं स्मृतम् ||

भावार्थः जिस प्रकार अनेक रंगों की गायें एक रंग का ही (श्वेत) दूध देती हैं, उसी प्रकार विभिन्न धर्मों में एकही परम तत्त्व

का उपदेश दिया गया है॥

The cows of different colours produce milk of one colour, in the same way, the principle taught by different religions is one.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. अणुभ्यश्च महद्भ्यश्च

अणुभ्यश्च महद्भ्यश्च शास्त्रेभ्य: कुशलो नर: |

सर्वत: सारमाददयात् पुष्पेभ्य इव षट्पद: ||

भावार्थः भवरा जैसे छोटे बडे सभी फूलोमेसे केवल मधु इकठां करता है उसी तरह चतुर मनुष्यने शास्त्रोमेसे केवल उनका सार लेना चाहिए.

A wise person should gather only important parts (gist) of knowledge from all 'shaastras' (because they are many and it is impractical to learn everything in depth) - juts as a bee gathers (only) honey from all types of flowers (and does not collect flowers).

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. यथा काष्ठं च महाभारत

यथा काष्ठं च काष्ठं च समेयातां महोदधौ |

समेत्य च व्यपेयातां तद्वद् भूतसमागम: ||

Just as two pieces of wood come together in the great ocean (by the stroke of a wave) and after coming together separate, so does the association of living beings.

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

6. हस्ती हस्तसहस्रेण चाणक्यनीति

हस्ती हस्तसहस्रेण शतहस्तेन वाजिनः ।
शृङ्गिणो दशहस्तेन स्थानत्यागेन दुर्जनः ॥

A distance of a thousand hands in case of elephant, hundred hands for a horse, and ten hands for a cattle should be maintained. But, in case of an evil person one must leave the place.

हस्ती अंकुशमात्रेण वाजि हस्तेन ताडयते ।
श्रुङ्गी लगुडहस्तेन खड्गहस्तेन दुर्जनः ॥

An elephant is controlled with a goud, a horse by beating with hand, a cattle with a stick, and an evil person with a sword strike.

Reference:

http://sanskrit.samskrutam.com/en.literature-shloka-chaanakya-neeti.ashx

7. पुष्पे गन्धं चाणक्यनीति

पुष्पे गन्धं तिले तैलं काष्ठेऽग्निं पयसि घृतम् ।
इक्षौ गुडं तथा देहे पश्यात्मानं विवेकतः ॥

Scent in flower, oil in seed, fire in wood, ghee in milk, sugar in sugarcane, and soul in body are not seen from outside.

Reference:

http://sanskrit.samskrutam.com/en.literature-shloka-chaanakya-neeti.ashx

संस्कृत निबंध: (Topics)

1. पुष्पाणि
2. गौः
3. शुकः
4. गजः

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Class - IX

सुभाषितम्

1. पिबन्ति नद्य:

पिबन्ति नद्य: स्वयम् एव न अम्बः
स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षा: |

न अदन्ति सस्यं खलु वारिवाहा परोपकाराय सतां विभूतय: ||

The rivers don't drink their own water. The trees don't eat their own fruits. The clouds don't eat the crops to which they give the water. The wealth of the good people ('sajjan') is really only for helping the others. (They themselves don't consume what they produce!)

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

2. च्छायामन्यस्य

च्छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलान्यपि परार्थाय वृक्षा: सत्पुरूषा: इव ||

The trees make shade for others, themselves standing in Sun. (Their) fruits are also for others. (Hence) the trees are like 'satpurush' (gentlemen).

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. मा वनं छिन्धि महाभारत

मा वनं छिन्धि सव्याघ्रं मा व्याघ्रा: नीनशन् वनात् |

वनं हि रक्ष्यते व्याघ्रौ: व्याघ्रान् रक्षति काननम् ||

Don't destroy the forest where tigers are living. Tigers should not get extinguished from the forests. Forest is protected by the tiger (People don't cut trees in the forest for fear of tiger) and by providing the place to hide, forest too protects the tiger!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. अरौ अपि हितोपदेश

अरौ अपि उचितं कार्यमातिथ्यं गृहमागते |

छेत्तुः पार्श्वगतां छायां न उपसंहरते द्रुमः7 ||

Do treat even the enemy who has come to your house as a guest. Look how a tree does not take away it's shadow over the person who has come to cut it!!

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. मूलं भुजंगै: शिखरं

मूलं भुजंगै: शिखरं विहंगै: ज्ञन्ब्स्प:
ज्ञन्ब्स्प: शाखां प्लवंगै: कुसुमानि भृंगै: |

आश्चर्यमेतत् खलुचन्दनस्य ज्ञन्ब्स्प:
ज्ञन्ब्स्प: परोपकाराय सतां विभूतय: ||

Roots of the sandalwood tree form a shelter for the snakes, on it's top birds take rest, on it's branches monkeys are playing and one can find bee's on it's flowers. Really, the ultimate aim of the good ('sajjan') people is to offer helping hands to others ('paropkAr')!

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

6. नाभिषेको

नाभिषेको न संस्कार: सिंहस्य क्रियते मृगैः |
विक्रमार्जितराज्यस्य स्वयमेव मृगेंद्रता ||

भावार्थः वन्य जीव शेर का राज्याभिषेक (पवित्र जल छिड़काव) तथा कतिपय कर्मकांड के संचालन के माध्यम से ताजपोशी नहीं करते किन्तु वह अपने कौशल से ही कार्यभार और राजत्व को सहजता व सरलता से धारण कर लेता है

Animals do not coronate a lion through sprinkling holy water on him and conducting certain rituals. He assumes kingship (effortlessly) through his own prowess.

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

7. कालिदासस्य अभिज्ञानशकुन्तलम् - कालिदास

कुल्याम्भोभिः पवनचपलैः शाखिनो धौतमूला
भिन्नो रागः किसलयरुचां आज्यधूमोद्गमेन ।
एते चार्वागुपवनभुवि छिन्नदर्भाङ्कुरायाम्
नष्टांशका हरिणशिशवो मन्दमन्दं चरन्ति ॥ १.१४अ ॥
प्.२०
पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डना अपि भवतां स्नेहेन या पल्लवं ।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायतां ॥ ४.९ ॥

8. श्लोकं - नैषा दीय चरितं

कर्कोटकस्य नागस्य
दमयंत्याः नलस्य च
ऋतुपर्णस्य राजर्षेः
कीर्तनं कलिनाशनं

संस्कृत निबंध:

1. पशवः
2. मयूरः
3. व्याघ्रः
4. वनम्
5. वन्यमृगरक्षणम्

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Class - X

सुभाषितम्

1. मधु वाता ऋग्वेदः

मधु वाता रतायते मधु कषरन्ति सिन्धवः |

माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ||

मधु नक्तमुतोषसो मधुमत पार्थिवं रजः |

मधु दयौरस्तु नः पिता ||

मधुमान नो वनस्पतिर्मधुमानस्तु सूर्यः |

माध्वीर्गावो भवन्तु नः ||

The winds waft nectar, the rivers pour nectar for the person who keeps the law : so may the plants be honeyed for us. Sweet be the night and sweet the dawns, sweet the terrestrial atmosphere; Sweet be our Father Heaven to us."

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

2. नात्युच्चशिखरो

नात्युच्चशिखरो मेरुर्नातिनीचं रसातलम्

व्यवसायद्वितीयानां नात्यपारो महोदधि:

भावार्थः जो मनुष्य उद्योग का सहाय्य लेता है (अपने स्वयं के प्रयत्नोंपे निर्भर होता है), उसको पर्बत की चोटी उंची नही, पृथ्वी का तल नीचा नही, और महासागर अनुल्लंघ्य नही.

For a person who is seconded by activities (i.e. for a person who depends on his own efforts), peak of a mountain is not very high (is not hard to climb),

bottom of earth (centre of earth) is not very deep and an ocean is not difficult to cross.

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

3. नाम्भोधिरर्थितामेति विदुरनीति

नाम्भोधिरर्थितामेति सदाम्भोभिश्च पूर्यते ।
आत्मा तु पात्रतां नेयः पात्रमायान्ति संपदः ॥

An ocean never begs (for water), yet it is always full of water. If one makes oneself worthy, riches come to that worthy person by themselves (with their own accord).

Reference : https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

4. प्रकृतिः

प्रकृतिः पञ्च भूतानी ग्रहा लोका स्वरास्तथा।

दिशः कालश्च सर्वेषां सदा कुर्वन्तु मंगलम् ॥३॥

May the components of Nature – the five elements; the planets; and the worlds; the musical notes; the directions; and time – cause perpetual good for us

Reference: http://localbg.com/dallas/prerna/resources/Shlok/24.htm

5. नैषधीयचरितम् (पञ्चम सर्गः)

याचमानजनमानसवृत्तेः पूरणाय भुवि जन्म न यस्य।

तेन भूमिरतिभारवतीयं न द्रुमैः न गिरिभिः न समुद्रैः॥

Mother earth is not burdened by huge trees or mountains or by oceans, but by one who does not extend help or fulfil the desire of the needy

6. भूमि सूक्त (अथर्ववेद)

सत्यं बृहदृतमुग्रं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति ।
सा नो भूतस्य भव्यस्य पत्न्युरुं लोकं पृथिवी नः कृणोतु ॥१॥

The Truth (Satyam), the Cosmic Divine Law (Ritam), the Spiritual Passion manifested in Mighty Initiations, Penances and self dedications to the search of Brahman (by the sages); these have sustained the Mother Earth for ages (Who in turn have supported these in Her Bosom),She, Who is to us the Consort of the Past and the Future (being its witness), May She expand our inner life in this World towards the Cosmic Life (through Her Purity and Vastness).

संस्कृत निबंध: (Topics)

1) भूकम्पः
2) नदी
3) पृथ्वी
4) हिमालयः

संस्कृत कथनम् (Speech)

1) जलमालिन्यम्
2) जलम्
3) सूर्यः
4) पर्यावरणम्
5) गङ्गाप्रदूषणम्

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Foster Women's Honour
Class - XI

सुभाषितम्

1. वाल्मीकि रामायणम् अयोध्या काण्डं

कच्चित् स्त्रियः सान्त्वयसि कच्चित् ताः च सुरक्षिताः |
कच्चिन् न श्रद्दधास्य आसाम् कच्चिद् गुह्यम् न भाषसे || २-१००-४९

"I hope you are pacifying the women well. Are they protected by you? I hope you are not believing the words of these women and not telling them the secrets."

Reference:

http://www.valmikiramayan.net/utf8/ayodhya/sarga100/ayodhyasans100.htm

2. रत्नाकराध्वैतपदां संस्कार बिन्दु

रत्नाकराधौतपदां हिमालयकिरीटिनीम् ।
ब्रह्मराजर्षिरत्नाढ्यां वन्दे भारतमातरम् ।।

Our salutations to Bharata Mata whose feet are washed by the waves of the ocean, who is crowned by the snowy Himalayas, whose illustrious children have distinguished themselves as brahmarishis and rajarishis.

3. मनुस्मृति

पिता रक्षति कौमारे भर्ता रक्षति यौवने ।
पुत्रो रक्षति वार्धक्ये न स्त्री स्वातन्त्र्यमर्हति ॥

In childhood, a woman is protected by her father, by her husband in her youth and by her sons in her old age. A woman should never be left alone to fend for herself.

4. मातृवत्परदारेषु

मातृवत्परदारेषु परद्रव्येषु लोष्टवत् |

आत्मवत्सर्वभूतेषु यः पश्यति स पश्यति ||

भावार्थः दूसरों की स्त्रियों को माता के समान, दूसरों के धन को मिट्‌टी के समान, समस्त प्राणियों को अपने समान जो देखता है, वह वास्तविक रूप में देखता है. यही धर्म के सही लक्षण है |

Those who are 'dharmic' in nature (Have noble qualities), consider all the women (Except one's own wife) as mothers - consider other's wealth as dust (Have no intention to acquire other's wealth by any meanes) - and consider all the other living creatures like themselves (Equally love all the living creatures as one would love himself/herself)!

Reference: https://sa.wiktionary.org/wiki/संस्कृत_सुभाषितानि_-_०५

5. यत्र नार्यस्तु

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते, रमन्ते तत्र देवताः।

यत्रैतास्तु न पूज्यन्ते, सर्वास्तत्राफलाः क्रियाः॥

भावार्थः जहाँ पर स्त्रियों की पूजा होती है, वहां देवता निवास करते हैं। जहाँ पर ऐसा नहीं होता है वहां पर सभी कार्य निष्फल होते हैं॥

God exists in such places where women’s are worshipped, respected and valued and where women are discarded no matter what work one does it results, in failure. The importance that

culture has given to women, the very importance this materialistic society fails to give.

Reference: http://www.vedicscriptures.org/home/subhashitani/subhashitani-2

6. "उपाध्यायान्   मनुस्मृतिः

"उपाध्यायान् दशाचार्य आचार्याणां शतं पिता ।

सहसंर तु पितृन् माता गौरवेणातिरिच्यते"।।

10 religious men is equal to one enlightened man and hundred of such enlightened men is equal to one's own "father" and thousands of father is equal to a "mother" , which means women are such powerful and deserves such high rank.

7. अश्वस्य भूषणं

अश्वस्य भूषणं वेगो मत्तं स्याद् गजभूषणम् ।

चातुर्यं भूषणं नार्या उद्योगो नरभूषणम् ॥

speed is the ornament of the horse, the intoxicated state is the ornament of the elephant. Cleverness is the ornament of a woman, and industriousness is the ornament of a man.

संस्कृत निबंध:

1) माता
2) सरस्वती
3) स्त्रीशिक्षणम्

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Class - XII

सुभाषितम्

1. वाल्मीकि रामायणम् अयोध्या काण्डं

कच्चिद् आत्म समाः शूराः श्रुतवन्तो जित इन्द्रियाः ।

कुलीनाः च इन्गितज्नाः च कृताः ते तात मन्त्रिणः ॥ २-१००-१५

"I hope that ministers who are valiant like you, learned, masters of their senses of noble birth and skilled interpreting internal sentiments by external gesture, are assigned to you."

कच्चिन् मन्त्रयसे न एकः कच्चिन् न बहुभिः सह ।

कच्चित् ते मन्त्रितो मन्त्रो राष्ट्रम् न परिधावति ॥ २-१००-१८

"I hope that you do not deliberate alone nor indeed with numerous men. I hope your decision arrived at by you through such deliberation does not flow to the public (even before it is carried out)". [2-100-18]

Reference : http://www.valmikiramayan.net/utf8/ayodhya/sarga100/ayodhyasans100.htm

2. रत्नाकराध्वैतपदां संस्कार बिन्दु

रत्नाकराधौतपदां हिमालयकिरीटिनीम् ।

ब्रह्मराजर्षिरत्नाढ्यां वन्दे भारतमातरम् ॥

Our salutations to Bharata Mata whose feet are washed by the waves of the ocean, who is crowned by the snowy Himalayas, whose illustrious children have distinguished themselves as brahmarishis and rajarishis.

Reference: http://localbg.com/dallas/prerna/resources/Shlok/24.htm

राष्ट्रगीतिका: (Patriotic Songs)

1. जयतु जननी - हरेकृष्णमेहेर:

जयतु जननी जन्मभूमि: पुण्यभुवनं भारतम्।
जयतु जम्बू-द्वीपमखिलं सुन्दरं धामामृतम्।
पुण्यभुवनं भारतम्॥
धरित्रीयं सर्वदात्री शस्यसुफला शाश्वती।
रत्नगर्भा कामधेनु: कल्पवल्ली भास्वती।
विन्ध्य-भूषा सिन्धु-रशना शिखा-हिमगिरि शर्मदा।
रम्य-गंगा-यमुनया सह महानद्यथ नर्मदा।
कर्म-तपसां सार्थ-तीर्थं प्रकृति-विभवालंकृतम्॥ जयतु...॥
आकुमारी-हिमगिरेर्नो लभ्यते सा सभ्यता।
एक-मातु: सुता: सर्वे भाति दिव्या भव्यता।
यत्र भाषा-वेष-भूषा-रीति-चलनैर्विविधता।
तथाप्येका ह्यद्वितीया राजते जातीयता।
ऐक्य-मैत्री-साम्य-सूत्रं परम्परया सम्भृतम्॥ जयतु...॥
आत्मशिक्षा-ब्रह्मदीक्षा-ज्ञानदीपैरुज्ज्वलम्।
योग-भोग-त्याग-सेवा-शान्ति-सुगुणै: पुष्कलम्।
यत् त्रिरंग ध्वजं विदधत् वर्षमार्षं विजयते।
सार्वभौमं लोकतन्त्रं धर्मराष्ट्रं गीयते।
मानवानां-प्रेमगीतं विबुध-हृदये झंकृतम्॥ जयतु...॥

2. देशो ददाति नः सर्वस्वम

देशो ददाति नः सर्वस्वम्।
वयमपि किञ्चिद्दातुमिच्छेम॥
सूर्यो ददाति नवप्रकाशः,
वायुः ददाति नवीनजीवनम्।
बुभुक्षाम् नः दूरीकर्तुम्,
भवति कृषिः अस्यां धरित्र्याम।
निहितं हितं परेषामपि च,
कार्यमीदृशं सदा कुर्याम॥ १॥
पथिकेश्यः तप्तदुपहर्याम्,
वृक्षैः सदा दीयते छाया।
सदा दीयते पुष्पसुगन्धिः,
अस्मभ्यं पुष्पाणां माला।
जीवनेन त्यागीवृक्षाणां,
वयमपि परेषां हितं कुर्याम॥ २॥
येऽशिक्षिताःपाठयेम् तान्,
ये मूकाः वाणीं यच्छेम।
पृष्ठेगतानग्रे कुर्याम,
तप्तधरित्र्यै जलंयच्छेम।
परिश्रमस्य दीपं प्रज्ज्वाल्य,
नवप्रकाशं कर्तुमिछेम्॥ ३॥

Reference: http://www.bvpindia.com/rg_26.htm

3. संस्कृतं बोधकं भारतं भूतले - आचार्य राधाकृष्ण मनोडी

रत्नगर्भा धरा सुस्मिता श्यामला
दिव्यतीर्थास्तटा: पर्वता: सिन्धव:
निर्झरा: वाटिकाश्चात्र देवालया:
भव्यमेतत्प्रियं भारतं भूतले ॥१॥
वेदशास्त्राणि साहित्यकाव्यानि वा
यत्र यच्छन्ति लोकाय सत्प्रेरणम्
रम्यरामायणं श्रीमहाभारतं
राष्ट्रमेतद्वरं भारतं भूतले ॥ २॥
यत्र देवी सती शारदा जानकी
चानुसूया शिवा द्रौपदी पद्मिनी
सन्ति सर्वा इमा: वत्सला: मातर:
शक्तियुक्तं शिव भारतं भूतले ॥ ३॥
रामकृष्णौ हरी वर्धमानो जिनो
गौतम: शंकर: पाणिनिर्नानक:
श्री दयानन्द साधुश्च देशे-भवन
देशिकानामिदं भारतं भूतले॥ ४॥
भारतीया: स्वभावेन शान्तिप्रिया:
ज्ञानविज्ञानसेवारता: कर्मठा:
मानवी भावना भासते संस्कृतौ
सत्यसंशोधकं भारतं भूतले।॥ ५॥

Reference: http://www.bvpindia.com/rg_20.htm

संस्कृत निबंध: (Essay Writing)

1) भारतस्य राष्ट्रध्वजः
2) बालगङ्गाधर तिलकः
3) महात्मा गान्धिः

संस्कृत कथनम् (Speech)

1) गणतन्त्रदिनम्
2) स्वातन्त्र्यदिनोत्सवः
3) भारत:

कथोपाख्यान (Story Telling)

The participants have to tell any stories from Indian mythology related to the Theme

कविता लेखनम् (Poem Writing)

The participants have to write a poem in Sanskrit Related to the Theme

Bibliography

1. Books

1) Neethi satakam
2) Thithareeyopanishad
3) Sri Guru Gita
4) Samskara Bindu
5) Gitvani
6) Vishwa Sarah Tantram
7) Narayaniyam
8) Srimad Bhagavad-Gita
9) Rigveda
10) Valmiki Ramayana
11) Bilvashtakam
12) Bhagavad Puranam
13) Sri Sankaracharya kritham
14) Devi Mahatmya - Markandeya Purana
15) Padma Puranam
16) Pragya Puran

1. Website

1) *http://jaimaharashtratourism.blogspot.in*
2) *http://kanfusion.blogspot.in*
3) *http://sanskritdocuments.org*
4) *http://sanskritdocuments.org/sites/valmikiramayan*
5) *http://shashiranjanmishra.jagranjunction.com*
6) *http://stotraratnawali.blogspot.in*
7) *http://www.ajabgjab.com*
8) *http://www.asaramji.org*
9) *http://www.hindustanlink.com*
10) *http://www.iskcondesiretree.com*
11) *http://www.narayaneeyam-firststep.org*
12) *http://www.pandit.com*
13) *http://www.pratilipi.com*
14) *http://www.sandipn.com.np*
15) *http://www.totalbhakti.com*
16) *http://www.valmikiramayan.net*
17) *http://www.voidcan.org/durga-saptashloki*
18) *https://astroprabha.wordpress.com*
19) *https://en.wikipedia.org*
20) *https://hi.wikipedia.org/wiki/* भगवद्_गीता_१०
21) *https://sa.wikisource.org/wiki/*रामायणम्/

IMCTF ORGANISING COMMITTEE

Convenor

Smt. Sheela Rajendra,
Deputy Dean, Director & Correspondent, PSBB Schools.,

Co-Convenors

Sri. M.N.Venkatesan,
Joint Secretary,
Vivekananda Educational Society

Sri. R.J.Bhuvanesh,
CEO, Kaligi Ranganathan
Group of Schools

Sri. Rajendran,
CEO, DAV School,
Adambakkam

Secretary

Smt. Mohini Chordia
AM Jain Group of Schools

Members

Sri. Mukesh Mehta
AB Parekh
Senior Secondary School

Brother Vijayan,
Amrita Vidyalayam

Sri. Vikas Arya
Vice President
Arya Samaj

Sri. Sankar Ramakrishnan
Sankara Group of Schools

Sri. Atul Nangia
Punjab Association Group of Schools

IMCTF Co-ordinators

Sri. Thyagaragan
Member, Core Team
Mobile : 7299069730

Sri. Swamy
Member, Core Team
Mobile : 7299069731

Sri. Venkat
Member, Core Team
Mobile : 7299069732

IMCTF Pledge

I revere ***"Trees"*** *as symbol of* ***Forests***

I revere ***"Snakes"*** *as symbol of* ***Wild Life***

I revere ***"Cows"*** *as symbol of all* ***Living Beings***

I revere ***"Ganga"*** *as symbol of* ***Nature***

I revere ***"Mother Earth"*** *as Symbol of* ***Environment***

I revere my ***"Parents"*** *as symbol of* ***Human Values***

I revere my ***"Teachers"*** *as symbol of* ***Learning***

I revere ***"Women"*** *as symbol of* ***Motherhood***

I revere ***"War Heroes"*** *as symbol of* ***Bharat***

THE PLEDGE

I revere **"Trees"** as symbol of **Forests**
I revere **"Snakes"** as symbol of **Wild Life**
I revere **"Cows"** as symbol of **All Living Beings**
I revere **"Ganga"** as symbol of **Nature**
I revere **"Mother Earth"** as Symbol of **Environment**
I revere my **"Parents"** as symbol of **Human Values**
I revere my **"Teachers"** as symbol of **Learning**
I revere **"Women"** as symbol of **Motherhood**
I revere **"War Heroes"** as symbol of **Bharath**

Initiative for Moral and Cultural Training Foundation [IMCTF]
Head Office: 4th Floor, Ganesh Towers, 152, Luz Church Road,Mylapore, Chennai - 600 004.
Admin. Office : 2nd Floor, "Gargi", New No: 6 (Old 20), Balaiah Avenue, Luz, Mylapore, Chennai - 600 004.
E-Mail: imcthq@gmail.com Website : www.imct.org.in